

Tytuł: Cum civis de futuro: apologizacja czy instrumentalizacja społeczeństwa obywatelskiego?

English title: Cum civis de futuro: Apologizing or instrumentalizing civil society?

Sekcja (sekcje): Sekcja Społeczeństwa Obywatelskiego

Organizacja: Wojciech Misztal (UW), Artur Kościański (IFiS PAN)

Nr: 1

Abstrakt:

Idea społeczeństwa obywatelskiego, która w XX w. zdobyła popularność w Europie Środkowej i Wschodniej wydaje się obecnie odległa od klasycznego ujęcia obywatelskości kształtowanego w XVIII i XIX stuleciu. W Polsce wyrosła z długiej historii powojennego oporu [Smolar]. Wyraźnej atrofii uległ również paradygmat społeczeństwa obywatelskiego ukształtowany w krajach demokracji zachodniej. Podstawą społeczeństwa obywatelskiego przestało być już państwo czy rynek. Pod koniec XX w. Jerzy Szacki z naciskiem podkreślał: „Na Wschodzie społeczeństwo obywatelskie pojawiło się jako kreacja ideologiczna, w której (...) chodziło o kreację nowego ładu moralno-społecznego, a którego podstawy pozostały w najwyższym stopniu niejasne” [Szacki].

Współcześnie w Polsce, jak i innych krajach, które z sukcesami zmieniły system władzy z komunistycznego na demokratyczny kluczową kwestią pozostaje nie funkcjonowanie, a ciągłe kształtowanie się społeczeństwa obywatelskiego. To zaś przekonuje nas o słuszności tezy, że społeczeństwo obywatelskie w systemie postkomunistycznym (czy raczej należałoby powiedzieć – posttransformacyjnym) obciążone jest silną, wręcz immanentną wadą rozwojową. Ta cecha nie pozwala wyraźnie dojrzeć ani idei, ani praktyki obywatelskiej, skupiając wysiłki badaczy w ciasnym paradygmacie rozważań oscylujących pomiędzy próbami apologizacji i instrumentalizacji społeczeństwa obywatelskiego.

Społeczeństwo obywatelskie i rola obywateli były z różnym natężeniem włączane w Polsce do zasobu kluczowych spraw publicznych. Już w czasie Solidarności kwestie identyfikacji obywatelskiej (mimo, że ograniczone do aspektu moralnej deklaracji nieposłuszeństwa wobec partyjnych elit) w różnych okolicznościach stawały się elementem konstytuującym nowy sposób bycia w społeczeństwie socjalistycznym. Stan wojenny i okres po nim następujący już nieco wyraźniej określał tożsamość obywatelską: z jednej strony obywatelskość określał pozytywny (bierny) stosunek do komunizmu, a z drugiej, wyraźna postawa buntu. Po 1989 zarówno elity posolidarnościowe, jak i postkomuniści skoncentrowali się na praktycznej z pominięciem identyfikacyjnej funkcji społeczeństwa obywatelskiego, jak gdyby nie rozumiejąc istoty kształtowania obywatelskiej tożsamości jako ważnego elementu uspołecznienia w nowo budowanej rzeczywistości gospodarczo-politycznej demokracji.

Po zakończeniu projektu społeczeństwa obywatelskiego jako „obucha na komunizm” w zasadzie nie rozwinięto w Polsce pozytywnej funkcji obywatelskości, co utrwaliło buntowniczy charakter społeczeństwa obywatelskiego. A tym samym traktowano je szczególnie instrumentalnie. Tożsamość obywateli aktywnie biorących udział w obywatelskim życiu waha się pomiędzy buntem i posłuszeństwem. Stawiamy tezę, że jedność w różnorodności, tj. formuła obywatelskich identyfikacji w demokracjach zachodnich i pozytywny projekt popularnej polityczności w posttransformacyjnej Polsce jako przekroczenie paradygmatu apologizacja-instrumentalizacja stały się istotnym problemem najbardziej wazącym na całokształcie życia publicznego ostatnich trzydziestu lat.

Jednym z największych zaniechań polskiej transformacji, jest brak zainteresowania elit politycznych rozwijaniem tożsamości obywatelskiej opartej o zasady etyczne (np. zdolność samoograniczenia, umiarkowanie w publicznym prezentowaniu poglądów politycznych, tolerancja dla innych poglądów czy zdolność do podejmowania kompromisu) zawiesza de facto demokratyzację. Należy podkreślić, że nie chodzi tutaj ani o odwrócenie skutków zmian, ani o rewolucję autorytarną, ale (przede wszystkim) o rozciągnięcie procesu transformacyjnego i utrzymywanie systemu społeczno-politycznego w stanie zawieszenia (swoistej stagnacji ustrojowej). Stąd kluczowym wydaje się pytanie: czy brak ukształtowanych tożsamości obywatelskich to patologia transformacji? Z całą pewnością nie możemy tego wykluczyć. Jest to jednak dla nas ważny sygnał kruchości zmian i konieczności podtrzymywania.

Zapraszamy do udziału w obradach grupy tematycznej tych, którzy pragną podzielić się swoimi wizjami kierunków rozwoju społeczeństwa obywatelskiego. Teza, którą postawiliśmy ma za zadanie sprowokować do dyskusji nad obecnym i przyszłym kształtem społeczeństwa obywatelskiego w Polsce (i nie tylko w Polsce). Liczymy na przełamanie tak ukształtowanego paradygmatu i wskazanie nowych rozwiązań.

Słowa kluczowe: społeczeństwo obywatelskie, paradygmat, tożsamość, idea, apologia, instrumentalizacja, przyszłość

Tytuł: Relacje z innym, nie-ludzkim bytem

English title: Relations with the Other – Relating with the non-human entity

Sekcja (sekcje): Sekcja Relacji Międzygatunkowych

Organizacja: Hanna Mamzer (UAM), Magdalena Gajewska (UG)

Nr: 2

Abstrakt:

Postrzeganie świata jako przestrzeni relacji między różnymi gatunkami zyskuje nowe interpretacje w kontekście realiów XXI wieku i dopomina się szerszego uwzględniania w socjologicznym dyskursie. Refleksja na temat relacji międzygatunkowych jest obecna na gruncie biologii (np. fitosocjologia) czy ekologii (np. relacje w ekosystemach) i wymaga także zaoferowania analiz socjologicznych, ponieważ relacje ludzi z innymi bytami ożywionymi generują bardzo ważne zmiany społeczne. Ostatnim, spektakularnym tego przykładem jest pandemia COVID-19. Odpowiadając na obecne w socjologii trendy, w ramach których badane są różne aspekty relacji i interakcji z nie-ludzkim innym, zapraszamy prelegentki i prelegentów do namysłu nad złożonymi związkami zachodzącymi pomiędzy ludźmi i innymi elementami ożywionego świata. Widzimy je szczególnie w zagadnieniach takich jak wymienione poniżej, choć nie ograniczających się do nich:

- społeczne konstruowanie innych, nie-ludzkich bytów (zwierząt, roślin);
- różnice kulturowe w traktowaniu nie-ludzkich bytów;
- stosunek do różnych kategorii zwierząt (towarzyszących, hodowlanych, żyjących dziko, chronionych, wymarłych);
- przemiany statusu zwierząt we współczesnych społeczeństwach;
- przemoc i jej rodzaje wobec zwierząt i świata przyrody oraz kwestie zjawiska przemocy krzyżowej (związek przemocy wobec zwierząt i przemocy w rodzinie, czy naruszanie dobrostanu zwierząt w hodowli przemysłowej i dobrostanu ludzi zatrudnionych do jej obsługi);
- sposoby komunikacji o nie-ludzkich innych oraz z nimi (czy „do” nich);
- prawny status nie-ludzkich innych oraz systemowa walka o zmiany przepisów lub/i ich nową interpretację uwzględniającą prawa innych bytów ożywionych;
- sposoby angażowania się w pomoc i ochronę nie-ludzkich innych;
- społeczne ruchy o poszerzonej perspektywie społeczeństwa jako świata ludzi i środowiska naturalnego (jak „Extinction Rebellion”, „RoślinnieJemy” itp.);
- czy wreszcie wybory konsumpcyjne podyktowane troską o świat i jego przyszłość oraz oddolne inicjatywy mające na celu zmianę funkcjonowania społeczeństwa (dewzrost).

Słowa kluczowe: relacje międzygatunkowe, przemoc krzyżowa, komunikacja międzygatunkowa, ruchy społeczne, dewzrost

Tytuł: Grupy dyspozycyjne w dobie pandemii Covid-19

English title: Uniformed servants during the Covid-19 pandemic

Sekcja (sekcje): Sekcja Socjologicznych Problemów Bezpieczeństwa Narodowego

Organizacja: Adam Kołodziejczyk (WAT), Jan Maciejewski (UWr), Piotr Pieńkowski (UWr)

Nr: 3

Abstrakt:

Pandemia koronawirusa SARS-CoV-2 jest jednym z najważniejszych, najgroźniejszych oraz najbardziej interesujących poznawczo zjawisk XXI wieku. Wirus, który swój początek miał w Chinach, w przeciągu kilku miesięcy rozprzestrzenił się na cały świat i stanowi największe zagrożenie dla bezpieczeństwa ludzkości. O jego globalnym zasięgu, znaczeniu i skutkach świadczą już teraz setki milionów zakażeń, wiele milionów zgonów i powszechna mobilizacja społeczeństw. Wszystko to sprawia, że problem pandemii dotyczy wszystkich, choć w różnym zakresie, segmentów polskiego społeczeństwa. W przeciwdziałaniu i zwalczaniu wirusa na terenie naszego kraju uczestniczą powszechnie przedstawiciele wielu jeśli nie wszystkich służb publicznych, w szczególności medycznych, w tym także cywilnych i mundurowych grup dyspozycyjnych.

Wyzwania związane z pandemią stały się najpoważniejszym testem dla działania grup dyspozycyjnych w ciągu ostatnich lat. Bezprecedensowe pod względem skali zagrożenie wymusiło intensyfikację wysiłków mających na celu utrzymanie społecznego ładu i zapewnienie bezpieczeństwa ludności. Pandemia unaoczniała nam, iż za bezpieczeństwo odpowiedzialne są nie tylko tradycyjnie rozumiane grupy dyspozycyjne systemu militarnego i paramilitarnego, ale także cały sektor cywilny, przede wszystkim system ochrony zdrowia. Dużą rolę odegrał również wolontariat i inne samopomocowe, oddolne inicjatywy społeczeństwa. Pośrednio można było wręcz zaobserwować militaryzację języka i stosowanie metafor wojennych do opisu przedsięwzięć cywilnych.

Z jednej strony pandemia zintensyfikowała zadania tradycyjnie wykonywane przez grupy dyspozycyjne. Przykładem może być kontrola granic przez Straż Graniczną czy wzrost intensywności pracy w zawodach medycznych. Z drugiej strony, wymagane było realizowanie szeregu nowych zadań, przykładem choćby Policja egzekwująca przestrzeganie przepisów związanych z kwarantanną i izolacją. Konieczne było również wypracowanie nowych form międzynarodowej współpracy między odpowiednimi służbami. Można było zaobserwować przejmowanie ról policyjnych przez wojsko, angażowanie Wojsk Obrony Terytorialnej w koordynację programu szczepień, czy angażowanie się w pomoc poza granicami państwa (np. polscy medycy we Włoszech na początku pandemii). Pandemia jako zjawisko społeczne poddawana jest także społecznym interpretacjom i subiektywizacjom. Mogą one pokrywać się z oficjalnymi opiniami eksperckimi, w obliczu zagrożenia zwiększając społeczną spójność, ale mogą również mieć charakter polemiczny i krytyczny.

Niniejsza grupa tematyczna poświęcona będzie przede wszystkim miejscu i roli grup dyspozycyjnych, mundurowych i cywilnych, starych i nowych w przeciwdziałaniu i zwalczaniu pandemii Covid-19. Przedmiotem badań może też być zmiana społecznego postrzegania grup odpowiedzialnych za zapewnienie bezpieczeństwa w czasie pandemii: od doceniania poświęcenia i bohaterstwa (np. akcje wsparcia dla lekarzy), po krytykę w związku z realizacją przypisaną Policji funkcji represyjnej (np. mandaty). Chcielibyśmy także, by nasze obrady umożliwiły pogłębiony socjologiczny ogląd przemian grup dyspozycyjnych i ich otoczenia w dobie pandemii, poprzez formułowanie nowych teoretycznych

stanowisk, przedstawienie wyników badań empirycznych, a także określenie dalszych perspektyw badawczych.

Słowa kluczowe: pandemia, grupy dyspozycyjne, role społeczne, bezpieczeństwo, zagrożenia

Tytuł: Śmierć od nowa. Przyszłość praktyk i doświadczeń umierania, pochówku i żałoby

English title: Death anew: The future of practices and experiences of dying, burial, and mourning

Sekcja (sekcje): Sekcja Relacji Międzygatunkowych, Sekcja Antropologii Społecznej

Organizacja: Anna E. Kubiak (IFiS PAN), Łucja Lange (UŁ)

Nr: 4

Abstrakt:

Wraz ze zmianami społecznymi i kulturowymi zmieniają się również różne wymiary śmierci. Należą do nich doświadczenia i postawy wobec śmierci własnej i bliskich, formuły ars moriendi, żałoba oraz formy pochówku. Branża pogrzebowa stoi wobec wyzwań związanych z nowymi oczekiwaniami rodzin zmarłych oraz presją ekologicznych postulatów. Trwające w Polsce prace nad zmianą ustawy o cmentarzach i pochówkach, będą wymagały dostosowania się przemysłu funeralnego. Zmiany te mogą wpływać także na usługi pogrzebowe kierowane do opiekunów zwierząt. Zwiększenie świadomości współistnienia i współzależności człowieka ze światem biosfery, sprzyja wzrostowi uwagi przykładanej do cierpienia i śmierci organizmów nieludzkich. Powstają rytuały i cmentarze zwierząt domagające się badań socjologicznych. Pandemia, której konsekwencją jest doświadczenie śmierci samotnej, zmedykalizowanej i zdehumanizowanej, powoduje konieczność kulturowego zmierzenia się społeczeństw ze zwiększoną śmiertelnością, innymi definicjami zagrożenia i innymi praktykami obrony. Wychodząc od diagnozy współczesnych form śmierci, umierania, żałoby i towarzyszących im rytuałów, stawiamy pytania i prognozy dotyczące różnych wymiarów śmierci istot ludzkich i nieludzkich, a także całej biosfery. Uczestniczki i uczestników tej grupy tematycznej zapraszamy do składania propozycji referatów obejmujących następujące zagadnienia i pytania:

- Socjologiczne perspektywy badawcze podejmujące tematy katastrofy klimatycznej, śmierci planety, czy też gatunków;
- Jak pandemia wpłynęła na postrzeganie śmierci, przemiany w zakresie praktyk funeralnych oraz żałobę?
- Pandemia, jako konsekwencja relacji międzygatunkowych;
- Jakie są społeczne, kulturowe, ekonomiczne i polityczne wyzwania wobec śmiertelności w perspektywie wielogatunkowej?
- Jak zmieniają się formy pochówku i pożegnania zmarłych?
- Jak w przyszłości będą wyglądały cmentarze ludzi i zwierząt?
- Czy wyłaniają się jakieś nowe rytuały ars moriendi?
- Jak będzie się umierać w przyszłości w wymiarze jednostkowym, grupowym, globalnym?
- Zagadnienia dotyczące nowych podejść badawczych do śmierci zwierząt;
- Jakie są nowe sposoby osvajania śmierci w perspektywie wielogatunkowej?
- Jakie formuły żałoby i pomocy w tym doświadczeniu będą się rozwijać?
- Jakie nowe zawody pojawiają się w związku ze śmiertelnością?
- Jakie nowe technologie będą zastosowane w różnych wymiarach śmierci?

- Śmierć w nowych formach i treściach edukacji;
- Nowe reprezentacje śmierci w działaniach artystycznych i w kulturze popularnej;
- Nowe formy komunikacji i wizualizacji śmierci;
- Jakie są demograficzne prognozy śmiertelności?

Słowa kluczowe: śmierć, pochówek, żałoba, branża pogrzebowa, relacje międzygatunkowe, pandemia, katastrofa klimatyczna

Tytuł: Niepełnosprawność i osoby z niepełnosprawnościami w zmieniającej się i niepewnej rzeczywistości

English title: Disability and people with disabilities in a changing, uncertain reality

Sekcja (sekcje): Sekcja Socjologii Niepełnosprawności

Organizacja: Dorota Żuchowska-Skiba (AGH), Jakub Niedbalski (UŁ)

Nr: 5

Abstrakt:

W ramach sesji szczególnie interesuje nas podjęcie zagadnień dotyczących konsekwencji społecznej (nie)dostępności, wykluczenia, czy marginalizacji osób z niepełnosprawnościami dla których punktem odniesienia będzie aktualna sytuacja społeczna, ekonomiczna i polityczna. W ten sposób chcemy zaakcentować wątki odnosząc się do sytuacji osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin z perspektywy ostatnich wydarzeń związanych z epidemią wirusa Covid-19, w tym reorganizację oraz readaptację do obecnych warunków życia codziennego. W tym kontekście, ze względu na przeniesienie znacznej części ludzkiej aktywności do przestrzeni online, ważne wydają się nam również kwestie dotyczące wpływu nowoczesnych technologii na funkcjonowanie osób z niepełnosprawnościami oraz szans i zagrożeń wynikających z wirtualizacji życia społecznego dla przedstawicieli tego środowiska. Chcielibyśmy, aby w ramach sesji podejmowane były także wątki odnoszące się do różnych form aktywizmu i mobilizacji osób z niepełnosprawnościami w odniesieniu do szeroko rozumianej pracy, w tym pracy zdalnej, cyfryzacji pracy, ale również problematyki prekaryzacji i nierówności w pracy oraz pracy opiekuńczej ujętych w kontekście uwarunkowań rzeczywistości (post)pandemicznej. Chcielibyśmy również poznać opinie badaczy i praktyków dotyczące akceptacji samych osób niepełnosprawnych dla zachodzących w ostatnim czasie zmian. W naszych rozważaniach zainteresowani jesteśmy zarówno wyżej zarysowanymi kwestiami jak i zagadnieniami pokrewnymi, czy niewyrażonymi przez nas wątpliwościami, a stanowiącymi pole do dyskusji i wzmocnienia debaty o sytuacji oraz statusie osób z niepełnosprawnościami. Z tego względu mile widziane będą śmiałe i dobrze osadzone w najnowszych badaniach diagnozy, rekomendacje oraz nieszablonowe analizy dla których punktem odniesienia będzie aktualna sytuacja społeczna, ekonomiczna i polityczna.

Słowa kluczowe: niepełnosprawność, aktywność, niepewność, wirtualizacja, rzeczywistość (post)pandemiczna

Tytuł: Społeczne uwarunkowania ochrony przyrody i środowiska w obliczu kryzysu klimatycznego i epidemiologicznego

English title: The social dimensions of nature conservation and environmental protection in the face of a climate and epidemiological crisis

Sekcja (sekcje): Sekcja Socjologii Środowiska

Organizacja: Krzysztof Niedziałkowski (IFiS PAN), Renata Putkowska-Smoter (SGGW)

Nr: 6

Abstrakt:

Rosnąca świadomość skali kryzysu klimatycznego oraz jego negatywnych konsekwencji w coraz większym stopniu przekłada się na działania społeczno-polityczne mające na celu ograniczenie emisji CO₂. Jednocześnie, doświadczenie pandemii COVID-19 pokazało skalę zagrożeń płynących ze środowiska. Potencjalnie stwarza to szansę na przełamanie działania struktur społecznych i wynikających z nich praktyk, które zagrażają stabilności ekologicznej Ziemi i bezpieczeństwu społeczeństw ludzkich. Utrata bioróżnorodności, deforestacja oraz eksploatacją dzikich gatunków zwierząt na potrzeby konsumpcji stanowią poważne wyzwania dla społeczeństw. Z drugiej strony istnieje szereg mechanizmów podtrzymujących stabilność status quo i zapobiegających innowacjom społecznym, które na nowo definiują zależności w systemach społeczno-ekologicznych i dają szansę na nowe, bardziej zrównoważone układy instytucjonalne. Socjologiczna refleksja nad polityką ochrony przyrody i środowiska buduje obraz procesów społecznych towarzyszących i wpływających na transformacje relacji pomiędzy człowiekiem a środowiskiem oraz identyfikuje uwarunkowania sprzyjające i utrudniające podważaniu dominujących paradygmatów rozwojowych. Uwzględnia przy tym zarówno bardziej tradycyjne obszary działań na rzecz szeroko rozumianej ochrony przyrody (formalna polityka ochrony obszarowa i gatunkowej, planowanie przestrzenne), jak i innowacje społeczne (np. nowe wzorce konsumpcji i produkcji, nowe ruchy społeczne, nowe dyskursy ekologiczne). Badania prowadzone w ramach socjologii środowiska mają na celu zrozumienie konfliktów wokół środowiska oraz ich dynamiki w antropocenie - epoce dramatycznych zmian środowiskowych zapoczątkowanych rewolucją przemysłową.

Celem grupy tematycznej „Społeczne uwarunkowania ochrony przyrody i środowiska w obliczu kryzysu klimatycznego i epidemiologicznego” jest wywołanie dyskusji naukowej wokół następujących pytań:

- Co decyduje o ciągłości i dynamice systemów społeczno-ekologicznych?
- Jaki wpływ na relacje człowiek-środowisko mają krytyczne wydarzenia, takie jak pandemia Covid-19?
- Jakie jest podłoże konfliktów środowiskowych i jakie czynniki wpływają na ich dynamikę?
- Jaka jest świadomość ekologiczna Polaków? Czy się zmienia i co ma na nią wpływ?
- Jak kształtują się interakcje pomiędzy sektorem pozarządowym, rządowym i rynkowym w procesie decydowania o ochronie przyrody i środowiska?
- Jaka jest rola ruchów społecznych w inicjowaniu i przeprowadzaniu zmiany społecznej dotyczącej relacji społeczno-środowiskowych?

- W jaki sposób czynniki dyskursywne oddziałują na procesy społeczne związane z ochroną przyrody i środowiska? Czy dyskurs ekologiczny jest spójny, a jeśli nie to dlaczego?
- Co decyduje o dominujących wzorcach konsumpcji? Czy i w jaki sposób można je zmienić na bardziej zrównoważone?

Dyskusja w ramach grupy tematyczna pozwoli na przegląd stosowanych w polskiej socjologii środowiska koncepcji teoretycznych, podejść metodologicznych oraz obszarów empirycznych poddawanych analizie. Dzięki temu możliwa będzie krytyczna refleksja dotycząca luk badawczych oraz potencjalnych obszarów współpracy naukowej pomiędzy uczestnikami sesji.

Słowa kluczowe: środowisko, ochrona przyrody, pandemia, konsumpcja, żywność, obszary wiejskie, zieleń miejska, konflikty środowiskowe

Tytuł: Wyzwania transformacji energetycznej i jej wpływ na ochronę środowiska

English title: The challenges of energy transition and its impact on environmental protection

Sekcja (sekcje): Sekcja Socjologii Środowiska

Organizacja: Piotr Matczak (UAM), Joanna Tusznió (UJ)

Nr: 7

Abstrakt:

Społeczne uwarunkowania wytwarzania i korzystania z energii są bardzo ważnym obszarem badawczym w ramach socjologii środowiska. W Polsce podejmuje się w ostatnich latach prace badawcze, które rzucają światło na strategiczne, dyskursywne i strukturalne czynniki wpływające na politykę energetyczną państwa. Badania odnoszą się do tego z czego produkuje się energię, kto to robi, dlaczego, oraz kto ponosi koszty, w tym koszty środowiskowe, określonych rozwiązań. Badania wynikają z rosnącego przekonania o konieczności zmiany dotychczasowego modelu produkcji i konsumpcji energii w związku z kryzysem klimatycznym oraz świadomości społeczno-politycznych wyzwań jakie wiążą się z tą zmianą, zwłaszcza w kontekście dużej zależności polskiej energetyki od paliw kopalnych. Ważnym kontekstem są także uwarunkowania międzynarodowe, w tym zapisy Europejskiego Zielonego Ładu. Przejawem trudności z transformacją energetyczną są konflikty społeczne dotyczące m.in. wygaszania pozyskania węgla kamiennego i brunatnego, testowania nowych źródeł paliw kopalnych (np. gazu łupkowego), wdrażania energetyki odnawialnej (np. lokalizacja farm fotowoltaicznych i wiatrowych), zasadności budowy elektrowni atomowej, lokalizacji farm wiatrowych. Innym ważnym obszarem konfliktów społecznych są zanieczyszczenia (np. problem smogu) i inne oddziaływania środowiskowe (np. na stosunki wodne) związane z produkcją i wykorzystaniem paliw kopalnych (np. problem niskiej emisji). Podejmowane w Polsce badania socjologiczne poruszają kwestie wizji przyszłości energetycznej, udziału społeczeństwa w procesach decyzyjnych oraz ścieżek, przeszkód i szans transformacji do bardziej zrównoważonych systemów energetycznych.

Celem grupy tematycznej będzie dokonanie przeglądu badań, teorii i podejść metodologicznych związanych z energią i zanieczyszczeniem środowiska oraz dyskusja wokół następujących pytań:

- Co wpływa na wyłanianie się i dynamikę konfliktów wokół energii i zanieczyszczenia środowiska?
- Czy i w jaki sposób zmienia się społeczne zainteresowanie kryzysem klimatycznym oraz jego związkami z systemem energetycznym w Polsce?
- Jakie są źródła dynamiki w zakresie transformacji energetycznej Polski? Które grupy aktorów społecznych są zaangażowane w ten proces?
- Kto i w jaki sposób wpływa na dyskurs wokół energii, w tym przyszłości energetycznej?
- Kto i w jaki sposób ocenia ryzyko związane z energią oraz zanieczyszczeniem środowiska? W jaki sposób społeczna konstrukcja ryzyka wpływa na procesy polityczne?
- W jaki sposób podejmowane w Polsce badania socjologiczne wzbogacają międzynarodową dyskusję naukową na temat transformacji energetycznych?

Słowa kluczowe: energia, zanieczyszczenie środowiska, ryzyko, smog, przyszłość, zmiany klimatyczne

Tytuł: Przyszłość pracy w (post)pandemicznej rzeczywistości [UWAGA GRUPA W JĘZYKU ANGIELSKIM!]

English title: The future of work in the (post-)pandemic reality

Sekcja (sekcje): Sekcja Socjologii Pracy

Organizacja: Adam Mrozowicki (UWr), Bartosz Mika (UG)

Nr: 8

English abstract:

The debates on the shape and form of gaining livelihood preceded the emergence of the sociology work as a separate sub-discipline of social science. They were strongly connected with the crises of socio-economic system which finally took the shape of contemporary capitalism. According to Karl Marx and, more recently, Beverly Silver or David Harvey, capitalist drive towards constant capital accumulation, which has become an imperative of this system, leads to spatial fixes (geographical expansion), technological fixes (e.g. automation, robotisation, digitalisation), product fixes (moving capital to new industries) and financial fixes (shifting capital to financial markets). Based on the critical sociology of work tradition, it can be argued that all above revolve around equally rapid "organizational shifts." The latter refer to changes in organizing the work process and controlling workers, and thus the key ways of effective accumulation. Moreover they refer also to "boundary fixes" which concern, inter alia, the evolving relationship between productive and reproductive work and the socially constructed distinctions between "work" and "leisure". Arguably, all types of "fixes" are likely to follow the largest – in terms of its coverage - socio-economic crisis of the 21st century caused by the COVID-19 pandemic. Based on what we already know it can be safely assumed that pandemic is likely to accelerate the digitalisation and algorithmisation trend in the sphere of work leading to the further expansion of remote forms of working, platform economy and other forms of organisational and technical innovation. Pandemic also led to the redefinition of the social and symbolic boundaries of work manifested, among others, in further expansion of precarious work, the greater health-related risks of "offline", "essential" workers and the need of "boundary work" in case of those unwillingly shifted to remote working. Arguments are also being made about accelerating the implementation of production techniques that do not require human presence (robotization).

This session – organized over two years after the start of pandemic – aims at examining which of the changes accelerated by COVID-19 and earlier global structural crises of capitalism are likely to shape the future of work? We invite in particular, but not exclusively, the proposals of empirical papers on the topics such as digitalisation, automation, platformisation, precarisation, boundary work, the evolution of "essential work" and remote work, changing socio-economic consciousness and life strategies of workers and the crisis-driven evolution of industrial relations, with particular emphasis on comparative and longitudinal contributions. Studies proposing new interpretations of the phenomena of interest using the concept of critical sociology of work will also be welcomed.

Tytuł: Metodyka, etyka i praktyka badawcza – badania społeczne w czasie kryzysu społecznego na przykładzie pandemii

English title: Sociological research methods, ethics, and practice in a time of social crisis: The COVID-19 pandemic

Sekcja (sekcje): Sekcja Metodologii Badań Społecznych

Organizacja: Sylwia Męcfał (UŁ), Adrianna Surmiak (UW)

Nr: 9

Abstrakt:

Sytuacja pandemii i kwarantanny społecznej wpłynęła na wszystkie dziedziny naszego życia, w tym także na tematykę oraz sposób prowadzenia badań społecznych. Badacze i badaczki, którzy w tym okresie realizują lub planowali realizować projekty badawcze oparte na bezpośrednim kontakcie z uczestnikami, stanęli przed wieloma wyzwaniami nie tylko natury metodologicznej i praktycznej, ale i etycznej. Szczególnie ważna w tym momencie jest refleksja nad dostępnymi możliwościami prowadzenia badań oraz ich konsekwencjami dla jakości badań i dobrostanu zaangażowanych w nie podmiotów.

Na podstawie ankietowych badań pilotażowych przeprowadzonych w pierwszym okresie pandemii w 2020 roku Beata Bielska, Katarzyna Kalinowska oraz Adrianna Surmiak (2021, w druku) wyróżniły cztery główne strategie metodologiczne stosowane przez badaczy społecznych prowadzących badania w pandemii: zawieszenie, rezygnacja, rekonstrukcja, kontynuacja, a także trzy stosowane podejścia etyczne: ostrożność, brak zmiany, zorientowanie na możliwość zmian w procesie badawczym (np. zwiększenie innowacyjności, elastyczności). Strategie te i stosowane rozwiązania nie były jednorodne i można przypuszczać, że wpływają na nie zarówno czynniki indywidualne (np. kompetencje badaczy, wrażliwość etyczna) jak i czynniki instytucjonalne.

Jako organizatorki grupy tematycznej chciałybyśmy wspólnie z jej uczestni(cz)kami zastanowić się nad następującymi kwestiami:

1. Wpływ Covid-19 na projekty badawcze, które:

1.1. zostały zaplanowane i skonceptualizowane przed pandemią:

- a. Czy rozważano rezygnację z badań i dlaczego?
- b. Czy zmieniła się metodologia badawcza w realizowanych projektach i w jaki sposób? (m.in. zakres podejmowanych zagadnień, dobór uczestników, sposób prowadzenia badań, uzyskiwane dane) Jak to przyniosło konsekwencje? Jakie rozwiązania zastosowano w projektach zaplanowanych jako jakościowe, a jakie w projektach zaplanowanych jako ilościowe?
- c. Czy i ewentualnie jak sytuacja pandemii wpłynęła na stosowane rozwiązania etyczne?
- d. Jakie trudności napotkano i jak je rozwiązano? (metodologiczne, etyczne, praktyczne, emocjonalne i inne)
- e. Jak badacze zadbali o dobrostan własny i uczestników badań? Co było w tym pomocne a co utrudniało taką dbałość?

1.2. zostały zaplanowane i skonceptualizowane podczas pandemii (ale nie dotyczą zagadnień związanych z pandemią)

- a. jakie rozwiązania zastosowano w zakresie technik badawczych i etyki badawczej?
2. Rozwiązania praktyczne stosowane przez badaczy/badaczki w badaniach dotyczących pandemii:
 - 2.1 Dlaczego badacze zdecydowali się na projekt badawczy dotyczący pandemii?
(np. względy praktyczne, zauważenie ważnego zjawiska społecznego)
 - 2.2. Jakie metody i techniki badań wybrali w warunkach pandemii i dlaczego? Czy okazały się skuteczne?
 - 2.3. Jakie wyzwania, problemy i dylematy badawcze i etyczne wiązały się z takim projektem?
3. Wpływ pandemii i innych kryzysów społecznych (jak np. katastrofy naturalne, kryzys uchodźczy, kryzys polityczne) na badania społeczne w przyszłości:
 - 3.1. Czy pandemia trwale zmieni sposób prowadzenia badań i ewentualnie w jaki sposób? (np. czy wzrośnie rola badań on-line, nowych technologii w badaniach, itp.)
 - 3.2. Czy pod wpływem pandemii nastąpi re-definicja „terenu badań”?
 - 3.3. Czy i jak Covid-19 wpłynie w przyszłości na zakres podejmowanych zagadnień, jakość wyników badań i rolę badań i badaczy społecznych?
 - 3.4. Jak inne kryzysy społeczne wpłynęły na zmiany w badaniach społecznych? Czy pojawiły się innowacje w zakresie technik badawczych czy rozwiązań etycznych? (np. w badaniach związanych z kryzysem uchodźczym)
4. Edukacja badawczo-etyczna w czasie pandemii.
 - 4.1. Jak uczyć badań terenowych/kontaktowych w czasie pandemii?
 - 4.2. Jak jakość nauczania i zmiana sposobu nauczania w czasie pandemii w zakresie metod badań społecznych/praktyki badawczej może wpływać na kompetencje i dojrzałość badawczą oraz etyczną przyszłych badaczy i badaczek?

Słowa kluczowe: badania społeczne w czasach kryzysu, metody badań społecznych, etyka badawcza, praktyka badawcza, pandemia

Tytuł: Socjologia w sferze publicznej: wiedza naukowa i praktyka społeczna

English title: Sociology in the public sphere: academic knowledge and social practice

Sekcja (sekcje): Sekcja Socjologii Nauki, Sekcja Socjologii Prawa

Organizacja: Agnieszka Kolasa-Nowak (UMCS), Michał Kaczmarczyk (UG)

Nr: 10

Abstrakt:

W świecie nowoczesnym, w obliczu globalizacji i rozwoju społeczeństwa informacyjnego, nauka staje się, z jednej strony, coraz bardziej odpowiedzialna za formułowanie nowej wiedzy, rozwiązań technologicznych i ostrzeżeń co do możliwych scenariuszy wydarzeń, a z drugiej strony, sama narażona jest na nieznanie wcześniej lub nie występujące w podobnej skali zagrożenia.

W ramach proponowanej grupy tematycznej rozumiemy naukę nie tylko jako system twierdzeń czy nawet całokształt praktyki naukowej uczonych, lecz społeczny system komunikacyjny, który odpowiada na liczne oczekiwania kierowane wobec niej ze strony gospodarki, polityki, systemu edukacyjnego czy ruchów społecznych.

Nauka musi jednak uczynić zadość nie tylko oczekiwaniom społecznym, które pozostają niejednokrotnie wzajemnie sprzeczne, lecz również własnym wewnętrznym wymogom, które podlegają ewolucji wynikającej z zewnętrznej presji. Głęboko zmienia się społeczny odbiór nauki i jej rola w świecie.

W zarysowanym kontekście sytuacja socjologii wydaje się szczególnie trudna, ponieważ oprócz wymogu autorefleksji, dyscyplina ta jest tradycyjnie bliska debatom toczącym się w sferze publicznej. Częścią dziedzictwa polskiej socjologii jest jej obywatelska funkcja. Dlatego chcemy zapytać jakie jest dziś miejsce socjologii w przestrzeni publicznej w Polsce. Czy socjologia uczestniczy jeszcze w budowaniu projektów rozwiązań lub wizji przyszłości?

Obecnie naukowa wiedza społeczna powstaje nie tylko na uniwersytetach, ale także w obrębie szeroko rozumianych środowisk eksperckich. Istotna jest więc kwestia relacji socjologii akademickiej z konkurencyjnymi ośrodkami tworzenia wiedzy naukowej. Mamy do czynienia z procesem przejmowania problematyki nauk społecznych przez inne obszary badań i praktyki. Z drugiej strony obserwujemy także próby wychodzenia socjologów poza obieg akademicki i chęć dotarcia do szerokiej publiczności aby uczestniczyć w debacie publicznej.

Zapraszamy do nadsyłania propozycji wystąpień dotyczących wszelkich rodzajów komunikacji między socjologią a jej otoczeniem, w szczególności jej obecnością w sferze publicznej w kontekście polskim i globalnym. Poza diagnozą problemów zachęcamy też do dyskusji nad praktycznymi możliwościami działania oraz aksjologicznymi wyborami w warunkach komercjalizacji nauki i presji politycznej.

Słowa kluczowe: społeczne funkcjonowanie nauki, socjologia w sferze publicznej, komercjalizacja wiedzy, nauka poza akademią, socjologia w Polsce

Tytuł: Socjologia historyczna. Problemy i metody na start

English title: Historical sociology: Areas of study and methods for a good start

Sekcja (sekcje): Sekcja Socjologii Historycznej

Organizacja: Borys Cymbrowski (UJ), Anna Sosnowska (UW)

Nr: 11

Abstrakt:

Sekcja socjologii historycznej powstała na początku 2021 i jest to jej debiut na zjeździe PTS. Stąd ogólny i zagrzewający do startu tytuł. Sekcji zależy na rozpoznawalności i instytucjonalizacji socjologii historycznej w Polsce.

Socjologia historyczna jest nurtem badawczym, wyróżniającym się wśród innych gałęzi socjologii przedmiotem oraz metodą. Z jednej strony, jest to socjologiczna analiza zjawisk minionych, z drugiej zaś badanie procesów społecznych, które rozpoczęły się w przeszłości, ale ich konsekwencje trwają także współcześnie. Pierwszy rodzaj aktywności badawczej nazywany jest mikrosocjologią historyczną, a drugi – makrosocjologią historyczną. Pierwsza poszukuje wyjaśnienia konkretnych zjawisk historycznych, np. sposobów wychowania dzieci czy relacji między pracownikiem a pracodawcą w dalszej lub bliższej przeszłości, w dialogu z danymi historycznymi, często źródłowymi, proponuje schemat interpretacyjny. Bliska jest historii społecznej. Druga zaś próbuje odpowiedzieć na pytania, skąd dane zjawisko się wzięło i jakie okoliczności historyczne złożyły się na jego ukształtowanie. Do takich pytań należą te o rozpad imperiów i genezę państw narodowych, kapitalizmu, rewolucji i ruchów społecznych, migracji zarobkowych czy ekonomicznego zróżnicowania świata.

Myślenie o historii ma też znaczenie dla współczesnej tożsamości. Przykładem mogą być spory o przyczyny i naturę rewolucji francuskiej, rosyjskiej czy chińskiej, spór o wpływ pańszczyzny na współczesne nierówności społeczne w Europie Wschodniej, czy niewolnictwa – w Amerykach. Socjologia historyczna wyrosła bowiem z pytań o naturę zmian społecznych kształtujących współczesność, poszukując lokalnych przebiegów procesów modernizacyjnych.

Metodologia socjologii historycznej wywodzi się z zainteresowania procesem raczej niż zdarzeniami, strukturą społeczną raczej niż wybitnymi postaciami, długim trwaniem niż nagłymi zmianami. Dlatego, sięga po źródła masowe takie jak dokumenty osobiste czy sądowe, a do danych pochodzących z przeszłości przykładem zestaw socjologicznych narzędzi teoretycznych. Czasem posługuje się genetycznym wyjaśnianiem zjawisk współczesnych. Metodą szczególnie popularną wśród socjologów historycznych są badania historyczno-porównawcze. Porównanie przebiegów zjawisk i procesów w różnych miejscach lub epokach, pozwala ustalić cechy powszechne i specyficzne tych zjawisk i procesów.

Sesja zaprasza socjologicznych badaczy minionych zjawisk i procesów oraz badaczy zainspirowanych pracami historyków socjologicznych. Zapraszamy badaczy zainteresowanych znaczeniem przeszłości dla zrozumienia współczesnych zjawisk społecznych, w tym do badania przemian polskiego społeczeństwa. Zachęcamy do udziału osoby, dla których wyzwaniem badawczym jest analiza procesów historycznych z interdyscyplinarnej perspektywy.

Słowa kluczowe: socjologia historyczna, metodologia, kapitalizm, nowoczesność, klasy społeczne

Tytuł: Uczestnictwo w kulturze dla wszystkich czy tylko dla wybranych? Mechanizmy stratyfikacji kultury w polu sztuki i muzyki

English title: Participation in culture for everybody or only the chosen few? Mechanisms of cultural stratification in the fields of art and music

Sekcja (sekcje): Sekcja Socjologii Sztuki

Organizacja: Katarzyna M. Wyrzykowska (IFiS PAN), Agata Rozalska (UKSW)

Nr: 12

Abstrakt:

Problem stratyfikującej roli kultury jest zagadnieniem obecnym w socjologii niemal od początków jej istnienia (Veblen 1898; Simmel 1900; Weber 1919), ale największy przełom przyniosły badania Pierra Bourdieu (1984), które pokazały silne powiązania uczestnictwa w kulturze i budowanego na jego bazie stylu życia ze strukturą klasową we Francji (teza o homologii). Zdaniem Bourdieu sztuka najlepiej odzwierciedla analogie pomiędzy zachowaniami kulturalnymi a hierarchią klasową, a szczególne miejsce w tej relacji zajmuje muzyka, bo jak pisał Bourdieu (1984): „nic nie klasyfikuje tak jednoznacznie jak gusty muzyczne”.

Teza o homologii początkowo została zakwestionowana poprzez „odkrycie” omniworyzmu (wszystkożerności kulturowej), tj. zjawiska polegającego na angażowaniu się przedstawicieli grup cieszących się wysokim statusem społecznym w praktyki kulturowe, które wcześniej były zarezerwowane wyłącznie dla członków grup o niskim statusie i prestiżu społecznym (Peterson, Simkus 1992; Peterson, Kern 1996). Niemniej późniejsze badania pokazały, że jeden wymiar nie wyklucza drugiego i oba zjawiska mogą ze sobą współistnieć.

Współcześnie coraz większa uwaga badaczy skupiona jest wokół takich zagadnień jak demokratyzacja uczestnictwa w kulturze z wykorzystaniem nowych mediów (Jenkins i in. 2006), nowe formy kapitału kulturowego (Priour, Savage 2013) czy orientacja kosmopolityczna (Cicchelli, Octobre 2018). Ponadto równolegle toczą się dyskusje nad aparaturą pojęciową stosowaną w klasycznych badaniach nad stratyfikacją kulturową, np. na ile pojęcie tzw. kultury „wysokiej” jest adekwatne do opisywania aktualnie obserwowanych zjawisk (van den Haak 2018) oraz czy i na ile nie-klasyczne formy aktywności artystycznej (jak np. street art, community art czy gry komputerowe) wpisują się w logikę tworzenia się hierarchii kulturowych.

Podczas obrad grupy chcemy się zastanowić na ile opisane powyżej zjawiska są obecne w polskiej kulturze i na ile można mówić o jakichś specyficznych polskich odmianach tych procesów.

Proponujemy, aby referaty skupiały się na m.in. następujących zagadnieniach szczegółowych:

- Gust, klasa i dystynkcja
- Płeć, wiek i pochodzenie społeczne a mechanizmy stratyfikacji kultury
- Pole sztuki a (re)organizacja kapitału kulturowego - napięcia w obszarze sztuk wizualnych, muzyki, praktyk czytelniczych i innych polach działalności artystycznej
- Omniworyzm i orientacja kosmopolityczna – polskie warianty globalnych procesów
- Kulturalne hierarchie a nie-klasyczne formy aktywności artystycznej

- Elity i kultura prawomocna – kto dziś decyduje o wartości przypisanej do konkretnych form sztuki?
- Sztuka w życiu codziennym jednostki a strategię dystansowania i ekсклюzji
- „Nowe” i „stare” bariery dla uczestnictwa w kulturze/sztuce
- Instytucje kultury (muzea, teatry itd.) wobec procesów włączania/wykluczania różnych grup odbiorców
- Sztuka w przestrzeni publicznej miasta jako alternatywa/opozycja do obowiązującego pola sztuki
- Kultura „wysoka”, kultura „niska” i co dalej? Adekwatność klasycznych pojęć z obszaru socjologii sztuki a nowe wzory uczestnictwa w kulturze

Słowa kluczowe: uczestnictwo w kulturze i sztuce, sztuka w przestrzeni publicznej, stratyfikacja kultury

Tytuł: Bunt w sztuce - sztuka w buncie

English title: Rebellion in art – Art in rebellion

Sekcja (sekcje): Sekcja Socjologii Sztuki

Organizacja: Dominik Porczyński (UR), Ewelina Wejbert-Wąsiewicz (UŁ), Przemysław Kisiel (UE w Krakowie)

Nr: 13

Abstrakt:

Kontestacja, konflikt, bunt stanowią jeden z ważniejszych problemów badawczych w socjologii już od samego jej początku. Stanowią one również zagadnienie przecinające większość paradygmatów występujących w obrębie dyscypliny. Wprawdzie najłatwiej można je połączyć z tradycją krytyczną (począwszy od Karola Marksa po paradygmaty feministyczne i queer), ale istotny wkład stanowią także prace wywodzące się z funkcjonalnego strukturalizmu (Robert K. Merton) lub interakcjonizmu symbolicznego (Howard Becker).

Używając terminologii Charlesa Wrighta Millsa uświadomienie sobie przez jednostki faktu, że ich indywidualne troski są faktycznie publicznymi problemami doprowadziło w ciągu ostatniej dekady do eksplozji masowych protestów wyrażających rozgoryczenie zastaną rzeczywistością. Począwszy od Arabskiej Wiosny, przez Euromajdan, Ruch Żółtych Kamizelek, Black Lives Matters, protesty na Białorusi i bardziej lokalnie, strajki studentów i pracowników nauki, Czarny Protest i Ruch Ośmiu Gwiazd, sfera aktywności społecznej dostarcza istotnych problemów do namysłu socjologicznego.

W ramach naszej grupy chcielibyśmy poddać dyskusji relacje między buntem a różnymi formami ekspresji estetycznej. Artyści od setek lat wykorzystywali swoją twórczość do wyrażania niezgody na zastany porządek społeczny. Przywołując tragedie greckie, malarstwo Hieronima Boscha czy Pietera Bruegela, grafiki Francisco Goi, filmy kontestatorów, muzykę punk, sztukę feministyczną lub prozę Virginii Woolf można zaobserwować różne formy negowania otaczającej rzeczywistości. W czasach współczesnych wyrażanie sprzeciwu stało się nawet jednym z głównych motywów, skłaniających twórców do działania. Z drugiej strony, obserwacja aktywności hippisów, Provosów, Pomarańczowej Alternatywy czy uczestników ostatnich masowych protestów w Polsce wskazuje wyraźnie na potrzebę odwoływania się uczestników ruchów społecznych do twórczości artystycznej jako niezbędnych form ekspresji. W tej sytuacji bardzo istotnym staje się refleksja nad praktykami związanymi z wytwarzaniem i wykorzystaniem elementów estetycznych w celu zwrócenia uwagi na problemy społeczne.

Słowa kluczowe: socjologia sztuki, bunt, kontestacja, estetyka buntu, estetyka kontestacji

Tytuł: Systemy wsparcia osób z niepełnosprawnością i ich rodzin. Diagności wobec wyzwań pandemii i czasu postpandemicznego

English title: Support systems for persons with disabilities and their families: Diagnosticians facing the challenges of (post)pandemic times

Sekcja (sekcje): Sekcja Pracy Socjalnej, Sekcja Socjologii Niepełnosprawności

Organizacja: Dobroniega Głębocka (UAM), Tomasz Mastyk (AGH), Mariola Raclaw (UW)

Nr: 14

Abstrakt:

Analizy teoretyczno-empiryczne funkcjonowania nieformalnych oraz formalnych sieci wsparcia osób z niepełnosprawnością i ich rodzin, a także badania prowadzone wśród innych grup doświadczających problemów, m.in. ubóstwa, wskazują na znaczenie oddolnych działań, ale też systemowych zachęt dla budowania i wzmacniania kapitałów w jego różnych postaciach – od kapitału ekonomicznego, poprzez kapitał ludzki, a na kapitale społecznym kończąc. Rezultaty tych badań ukazują istotną rolę lokalnych i ponadlokalnych aktorów zbiorowych w budowaniu trafnych, skutecznych oraz efektywnych systemów wsparcia osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin. O ile jednak sami aktorzy byli w Polsce obiektem systematycznych badań empirycznych, o tyle badania systemów wsparcia dla osób z niepełnosprawnością po 1999 r. prowadzono relatywnie rzadko. Sam termin „systemy wsparcia” odnosi się do złożonej rzeczywistości, w której intencjonalne działania poszczególnych aktorów (osób i organizacji) wzajemnie wpływają na siebie (w sposób pośredni lub bezpośredni), uruchamiając określone serie rezultatów pożądaných, ale nierzadko prowadząc również do efektów kontrproduktywnych. Każdy z aktorów może bowiem udzielać różnego rodzaju wsparcia, które ukierunkowane jest na osiągnięcie wielorakich celów, te z kolei zależne są od odmiennych oczekiwań odbiorców tego wsparcia. W wyniku tego kształtuje się układ krzyżujących się sił, formowany w oparciu o zróżnicowane możliwości aktorów tworzących system wsparcia, ich cele oraz oczekiwania odbiorców pomocy.

Chcielibyśmy uczynić te „złożone rzeczywistości” odrębnym przedmiotem pogłębionych analiz. Stąd zachęcamy uczestników grupy do socjologicznych i antropologicznych rozważań na temat ich genezy, funkcjonowania oraz skutków ich oddziaływania, w tym do podjęcia takich tematów jak:

- różnorodność niepełnosprawności i jej wpływ na oczekiwanie różnych form wsparcia,
- analiza procesów integracji i dezintegracji społecznej w granicach systemów wsparcia oraz ich mikro, mezo- i makrospołecznych uwarunkowań;
- przegląd teoretycznych studiów pomocnych w diagnozowaniu systemów wsparcia,
- przegląd strategii metodologicznych i narzędzi analitycznych stosowanych w diagnozowaniu wsparcia społecznego osób z niepełnosprawnością i ich rodzin,
- przykłady łączenia analiz ilościowych i jakościowych, wykorzystywanych w procesie diagnozowania wsparcia społecznego.
- wskazanie roli pracy socjalnej w budowaniu lokalnych i regionalnych systemów wsparcia oraz w integracji systemowej na płaszczyźnie funkcjonalnej i normatywnej,
- identyfikacja źródeł wsparcia społecznego oraz analiza skutków ich oddziaływania na poziomie rządowym, samorządowym i pozarządowym;

- analiza zjawiska ignorancji wiedzy organizacyjnej w procesach diagnozowania wsparcia społecznego osób z niepełnosprawnością i ich rodzin.

Do udziału w dyskusji zachęcamy badaczy oraz praktyków, którzy sami – obligowani koniecznością opracowywania i ewaluowania polityk publicznych opartych na dowodach – borykają się z trudnościami diagnozy i diagnozowania systemów wsparcia dla osób z niepełnosprawnością i ich rodzin.

Słowa kluczowe: system wsparcia, diagnoza, osoby z niepełnosprawnością, aktywność, aktorzy

Tytuł: Bliskie związki w procesie zmian

English title: Close relationships in the process of changing

Sekcja (sekcje): Sekcji Socjologii Życia Rodzinnego i Intymności

Organizacja: Iwona Przybył (UAM), Beata Szluz (UR), Magdalena Rosochacka-Gmitrzak (UW), Małgorzata Szyszka (KUL)

Nr: 15

Abstrakt:

Problematyka stałości i zmiany w odniesieniu do bliskich związków: relacji intymnych, seksualnych, przyjacielskich i rodzicielskich, znajduje współcześnie w socjologii szczególne miejsce. Jesteśmy świadkami gruntownych przeobrażeń na poziomie mikrostrukturalnym i makrostrukturalnym o wielorakim charakterze, które odzwierciedlają jedynie zmiany kontekstu społecznego, politycznego, ekonomicznego i demograficznego współczesnego świata.

Z jednej strony, socjolodzy odnotowują nasilone procesy destandardyzacji, personalizacji i prywatyzacji praktyk obyczajowych przejawiające się w refleksyjnie budowanych scenariuszach bliskości, a także rozpoznają wiele punktów orientacyjnych i źródeł wiedzy znajdujących się dziś w obiegu. Globalizacja ekonomiczna i kulturowa, indywidualizacja i samorealizacja, ekonomia niepewności oraz gwałtowny rozwój technologii reprodukcyjnych spowodowały, że aktorzy społeczni zaczęli także samodzielnie decydować, jaka struktura jest rodziną czy przyjaźnią, a jaka nią nie jest.

Z drugiej jednak strony, w świadomości społecznej nadal silnie obecne są narzucone instytucjonalnie zobowiązania wobec osób bliskich, zwłaszcza wobec najbliższych krewnych i powinowatych. W obszarze bliskich związków coraz częściej badacze znajdują dowody na retradycjonalizację rytuałów i praktyk, co zapewnia poczucie przynależności do określonej kategorii społecznej i staje się istotnym elementem tożsamości ponowoczesnej jednostki.

Jednocześnie retradycjonalizacyjne predylekcje obserwowane w Polsce i wielu krajach na całym świecie, zdają się nie tylko wychodzić poza wspomniane obszary, ale również ujawniać asocjacje z retoryką antyrównościową. Procesy modernizacyjne zachodzące na gruncie rodzinnym w naszym regionie demonstrują w ten sposób zbieżność z kondycją zjawiska na poziomie społecznym: swą niedokończoność. Jak wyraziście wybrzmiewają konsekwencje modernizacji jedynie galwanizowanej, można obserwować na podstawie nasilających się – w konserwatywnych kręgach – specyficznych nostalgii m.in. za społecznymi rolami w rodzinie opartymi na mitycznie, mizogicznie i patriarchalnie definiowanej tradycji. Niepokojąco sprzyja to Baumanowskiej retrotopii: próbach powrotu do tego, co w rodzinie jedynie kolektywne zamiast indywidualne, krytyce kobiecych zachowań odbiegających od permanentnej dążności do prokreacji i autoredukcji do tego, co domowe/prywatne/opiekuńcze. Omawiane tendencje szczególnie silnie unaocznily się w czasie pandemii COVID-19, choć ich obecność odnotowywano jeszcze przed I kwartałem 2020 roku.

Zapraszamy wszystkich zainteresowanych analizą kierunku i treści różnorodnych przeobrażeń w odniesieniu do bliskich związków, a także uwarunkowaniami tychże zmian. Wystąpienia mogą być podstawą dyskusji odwołującej się zarówno do narracji kulturowej, w której kluczowa rola przypisywana jest zmianie mentalnej, jak i narracji ekonomicznej i politycznej, w której zmian upatruje się w „kompresji” przestrzeni i sposobów komunikowania się na świecie.

Słowa kluczowe: bliskie związki, projekty i relacje bliskości, transformacje, retradycjonalizm, niedokończona modernizacja rodziny, równość w rodzinie

Tytuł: Praktyki troski w życiu codziennym rodzin i związków intymnych

English title: Caring practices in the everyday life of families and intimate relationships

Sekcja (sekcje): Sekcji Socjologii Życia Rodzinnego i Intymności

Organizacja: Mariola Bieńko (UW), Iwona Taranowicz (UWr)

Nr: 16

Abstrakt:

W każdej praktyce społecznej ujawniają się i aktualizują cechy życia społecznego (strukturalne, instytucjonalne, organizacyjne). W nowych studiach nad rodziną akcentuje się konieczność odejścia od zideologizowanej i normatywizującej koncepcji „rodziny” na rzecz poznania indywidualnych praktyk i narracji rodzinnych (Bernardes 1993; Morgan 1996; Gubrium i Holstein 1993; Gabb 2008). Rodzina rozpatrywana jest w odniesieniu do jej funkcji emocjonalnej, wyrażającej się w zestawie codziennych praktyk intymności, wsparcia i opieki. Odnoszą się one do rodzicielstwa, pokrewieństwa i małżeństwa oraz oczekiwań i zobowiązań, które związane są z tymi praktykami (Morgan 1996). Intymność w związku opiera się często na tzw. cichej intymności (silent intimacy), którą tworzą takie praktyki, jak wspólne spędzanie czasu, dawanie wsparcia, dzielenie się dobrami materialnymi, wiedzą, sprawowanie opieki, fizyczne okazywanie uczuć. Praktyki troski zakorzenione są w strukturach emocji i przekonań praktykujących. Pojęcie troski kojarzy się w pierwszym rzędzie z opieką nad najbliższymi, jej konstytutywnym elementem jest relacyjny charakter oraz kontekstualność. Praktyczne wymiary troski, choć niekiedy niewerbalizowane, wręcz przezroczyście dla obserwatora zewnętrznego, skutecznie wiążą praktykujących ze sobą i z otoczeniem, są prawdziwym wyrazem bliskiej relacji oraz doświadczania intymności (Jamieson 2011). Troska wiąże się nie tylko z zaspokajaniem potrzeb, rozwijaniem podstawowych zdolności lub chronieniem przed bólem. To także uważność, wrażliwość, szacunek. Analiza zwyczajnych praktyk życia intymnego stanowi postulat badawczy nowych studiów nad rodziną, rzadko jednak jest stosowana jako narzędzie analityczne. A tymczasem to właśnie codzienne praktyki, tzw. „zwyczajne momenty” (ordinary moments) obrazują rozwój intymności w relacjach (Gabb, Fink 2015).

Proponowane obszary dyskusji analiz teoretycznych i empirycznych to m.in.:

- Głęboko zinternalizowane praktyki społeczne na warsztacie socjologa – wyzwania metodologiczne.
- Współczesne społeczne konstruowanie troski jako emocji i praktyki – znaczenia i atrybuty.
- Społeczne uwarunkowania potencjalnego zróżnicowania wzorów praktyk troski.
- Zakresy i uwarunkowania realizowania praktyk troski (w jakim zakresie i wobec kogo są realizowane).
- Troska o siebie versus troska o innych.
- Praktyki troski w różnych typach związków.

Słowa kluczowe: praktyki troski, życie codzienne, intymność, bliskość, emocje

Tytuł: Etniczność jest kobietą

English title: Ethnicity is a woman

Sekcja (sekcje): Sekcja Socjologii Etniczności

Organizacja: Justyna Kijonka (UŚ), Julita Makaro (UWr)

Nr: 17

Abstrakt:

Kwestie etniczne w ostatnich dekadach wróciły do głównego nurtu refleksji codziennej, publicystycznej i naukowej za sprawą żyjących w wielu miejscach na świecie i w Polsce mniejszości narodowych i etnicznych oraz diaspor powstających w następstwie nowych ruchów migracyjnych. Zarówno przedstawiciele mniejszości narodowych i etnicznych, jak i migranci stają coraz wyraźniej obecnymi aktorami życia codziennego wielu lokalnych społeczności. Podjęcie wskazanego tematu jest uzasadnione chęcią, ale i koniecznością w naszym przekonaniu, zwrócenia uwagi na kategorie co najmniej podwójnie wykluczone – z tytułu pochodzenia etnicznego i płci, zatem dwóch cech przypisanych. Zaproponowanie takiego tematu grupy ma służyć nie tylko zachęcić do refleksji nad pozycją i rolą kobiet w zbiorowościach mniejszościowych i migranckich, ale również dyskursywnemu podkreśleniu i docenieniu ich obecności. Zakres tematyczny obrad naszej grupy obejmuje między innymi następujące zagadnienia:

- Kobiety w badaniach etnicznych (badania nad kobietami i badania prowadzone przez kobiety).
- Kobiety jako liderki i/lub działaczki organizacji mniejszościowych i etnicznych.
- Kobiety jako twórczynie w kontekście etniczności.
- Międzygeneracyjny przekaz tradycji, kultury i języka. \ rola kobiet w międzygeneracyjnym przekazie tradycji, kultury i języka
- Feminizacja migracji (rodziny transnarodowe, kobiety w globalcare-chain itp.).
- Kobiecość i męskość w kontekście etniczności i migracji.
- Kobiety i ich etniczny wizerunek medialny.
- Herstoria a etniczność.

Słowa kluczowe: etniczność, kobiety, grupy mniejszościowe, migracje, badania

Tytuł: Mniejszości narodowe i etniczne w Polsce w świetle Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z 2021 roku

English title: National and ethnic minorities in Poland in light of the 2021 National Population and Housing Census

Sekcja (sekcje): Sekcja Socjologii Etniczności

Organizacja: Kamilla Dolińska (UWr), Sławomir Łodziński (UW)

Nr: 18

Abstrakt:

Próby określenie charakteru struktury etnicznej społeczeństwa oraz liczebności poszczególnych grup składających się na nią, budzą zawsze duże emocje tak ze strony władz państwowych i większości, jak i samych mniejszości. Stają się one nierzadko przyczyną napięć i konfliktów etnicznych. Statystyki na ten temat nie są bowiem jedynie „zwykłymi liczbami”, lecz odgrywają istotną rolę społeczną i polityczną. Decydują one bowiem o polityce państwa wobec tych społeczności, jak i przesądzają o ich publicznym zaistnieniu i sile działania. Dotyczy to zwłaszcza danych etnicznych uzyskiwanych ze spisów powszechnych ludności, dotyczących tożsamości narodowej i etnicznej, języka, wyznania i/lub obywatelstwa. Uzyskane w nich informacje pozostają często podstawowym i jedynym źródłem informacji statystycznej o etnicznym, językowym i religijnym zróżnicowaniu populacji danego kraju. Wynika to nie tylko z jego powszechnego charakteru, ale także i z tych powodów, że inne sposoby zbierania danych na ten temat (jak np. sondaże) nie obejmują wszystkich grup etnicznych z powodu ich małej liczebności lub rozproszenia na terenie całego kraju, a danych z rejestrów administracyjnych na ten temat brakuje.

Dyskusje i emocje dotyczące tych kwestii pojawiły się już w naszym kraju w związku ze spisem ludności przeprowadzonym w 2002 r., jak i w 2011 r. Dotyczyły one liczby i sformułowań pytań o tożsamość etniczną oraz język, stosowanej metodologii spisowej oraz publikacji ich wyników. Przedstawiciele mniejszości narodowych uważają, że problemy zaistniałe w trakcie przygotowania do obu spisów, ich realizacja i metodologia opracowania jego wyników podważała zasadność otrzymanych rezultatów oraz ich wykorzystanie do realizacji przepisów Ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz języku regionalnym z 2005 r.

Celem obrad proponowane grupy będzie zatem, w nawiązaniu do kwestii związanych z dwoma wcześniejszymi spisami, przedyskutowanie:

- problemów przygotowań do NSP 2021,
- zastosowanej metodologii pytań etnicznych,
- zastosowanej techniki przeprowadzenia spisu (w formie zdalnej)
- oceny uzyskanych wyników etnicznych w spisie powszechnym ludności w 2021 r.

W dyskusji wezmą udział organizatorzy spisu (czyli przedstawiciele GUS-u), przedstawiciele samych mniejszości oraz badaczy zagadnień etnicznych. Według zapowiedzi GUS-u pierwsze wyniki powinny znane w końcu 2021 r. Tematyka i charakter proponowanej grupy nawiązują do tych, które zostały zorganizowane po spisie 2002 r. w trakcie OZS w Poznaniu w 2004 r. oraz po spisie w 2011 r. w

trakcie OZS w Szczecinie w 2013 r. Ich efektem była każdorazowo publikacja zbiorowa na ten temat wydana w ramach serii pozjazdowej.

Słowa kluczowe: mniejszości narodowe i etniczne, Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań, metodologia

Tytuł: Relacje ludzi z roślinami w kontekście społeczno-kulturowym

English title: Human-flora relations in a sociocultural context

Sekcja (sekcje): Sekcja Antropologii Społecznej

Organizacja: Dorota Rancew-Sikora (UG), Anna Horolets (UW)

Nr: 19

Abstrakt:

We wczesnych pracach antropologicznych rośliny były obecne przede wszystkim jako element wytwórczej aktywności rolników i zbieraczy, pojawiały się w opisach systemów gospodarek agrarnych (np. wieś na surowym korzeniu, łąka jednokośna itd.) i systemów wierzeń, tak jak "Pasja Inu" w folklorze litewskim (A. Greimas) czy przywołana przez L. Stommę polska ludowa nazwa dziewanny (*Verbascum Thapsus*) jako „warkoczyki Najświętszej Paniienki”. Dziś, w epoce antropocenu, nazywanego także "kapitałocenem" (A. Malm; J. Moore) czy "plantacjonocenem" (D. Haraway; A. Tsing), rośliny są mocno wpisane w nierówne relacje władzy między regionami i jednostkami, np. w kontekstach (post)kolonialnych. Rośliny są częścią globalnych cykliw kapitalistycznej produkcji, konsumpcji i marnotrawstwa (takich jak produkcja soi, kawy czy trzciny cukrowej, świetnie opisananej przez S. Mintza w książce "Sweetness and Power") oraz towarzyszących im cykliw wywłaszczania mieszkańców wsi, terenów rolniczych, niszczenia lasów, globalnych migracji i ekologicznych katastrof. Co więcej, rośliny są także częścią życia miejskiego, gdzie pojawiają się w postaci lasów miejskich, ogrodów botanicznych, miejskich rezerwatów przyrody, publicznych parków, działek, nieużytków, promenad, ogródków przydomowych i społecznych, domowych dekoracji, oraz produktów spożywczych, pielęgnacyjnych i leczniczych. W miastach rośliny uczestniczą w procesach gentryfikacji – i oporu wobec nich (jak Sh. Zukin pokazała dla Nowego Jorku). Rośliny stają się osią ruchów społecznych, edukacji ekologicznej, rekreacji i wyborów lifestylowych, mogą być także ścieżką prowadzącą do powstawiania nowych nieantropocentrycznych wrażliwości i praktyk. Rośliny biorą udział w powstawaniu nowych utopii i wyobrażeń ucieczki (np. z miast na wieś; od otepiającej pracy do większej wolności; od katastrofy klimatycznej do bezpieczeństwa egzystencjalnego), przy czym przynajmniej niektóre roślinne utopie są zawłaszczane przez rynek, który wykorzystując afektywny potencjał w nich zawarty, sprzedaje ludzko-roślinne relacje jako produkt znakujący dystynkcje klasowe i wytwarzający nowe hierarchie społeczne.

W proponowanej grupie chcemy otworzyć dyskusję nad tym, w jaki sposób badania socjologiczne mogą przyczynić się do lepszego zrozumienia roli roślin we współczesnych społeczeństwach oraz nad tym, jak różne konteksty społeczno-kulturowe kształtują nie tylko praktyki z udziałem roślin ale i symbolikę zawartą w ich reprezentacjach kulturowych. Interesuje nas przyjrzenie się możliwościom budowania na nowo sensownych relacji między ludźmi i roślinami.

Przykładowa lista zagadnień, których mogą dotyczyć wystąpienia:

- Rośliny dzikie, naturalne, udomowione: konflikty społeczne wokół ochrony, modyfikacji i eksploatacji roślin
- Instytucje społeczne działające w obszarze relacji roślin i ludzi
- Ekonomia moralna uprawiania i konsumowania roślin
- Praca i rośliny: typy i hierarchie pracy z udziałem roślin

- Rośliny jako pożywienie, środki lecznicze i kosmetyczne
- Rośliny a tożsamości, wspólnoty i hierarchie społeczne
- Rośliny na wsi: przywiązania do i uprzedzenia wobec roślin ujawniane przez tradycyjnych i nowych mieszkańców wsi
- Rośliny w miastach: wiedza ekspercka i oddolna; praktyki pielęgnacyjne i destrukcyjne; protesty; sprawczość roślin w miejskich kontekstach
- Pogłębienie rozumienia relacji ludzi i roślin: teorie, sentymenty, artykulacje i ucieleśnienia
- Rośliny we współczesnych tekstach kultury

Tytuł: "Nigdy nie będziesz szła sama" - protest jako troska

English title: "You'll never walk alone" – Protest as care

Sekcja (sekcje): Sekcja Socjologii Płci

Organizacja: Justyna Struzik (UJ), Marta Rawłuszko (UW)

Nr: 20

Abstrakt:

Zapraszamy do nadsyłania referatów, które będą podejmować temat mobilizacji społecznych w kontekście troski o społeczeństwo. Naszą inspiracją do podjęcia tego tematu jest fala protestów z 2020 roku przeciwko homofobii państwowej i zaostrzeniu prawa aborcyjnego w Polsce, jednak wychodzimy z założenia, że temat ten może obejmować złożoną problematykę współczesnych mobilizacji społecznych, protestów i rebelii oraz ich długofalowych konsekwencji. Proponujemy, aby potraktować różnorodne formy strajków i protestów, mające miejsce w przestrzeniach miejskich, ale również poza nimi, jako wyraz troski o nasze wspólne jutro - troski, która jest udziałem bardzo różnych grup społecznych, w tym również konkretnych grup pracowniczych, osób z niepełnosprawnościami czy młodzieży. Z naszej perspektywy, mobilizacje i rebelie podejmowane w obronie prawa do aborcji, praw kobiet i osób LGBTQ, w obronie klimatu, rządów prawa, praw pracowniczych czy sprawiedliwości dla ofiar przestępstw seksualnych, tworzą bardzo interesującą i różnorodną przestrzeń dla wyobrażania sobie przyszłości. Nieodłącznym elementem tych przestrzeni są emocje takie jak gniew, złość czy radość, ale także nowe praktyki wsparcia, solidarności, pomocy wzajemnej, a także nowe podmiotowości, które w rezultacie przedefiniowują też relacje między obywatelką/obywatelem a państwem oraz tym, co publiczne i prywatne.

Traktujemy protesty również jako wyraz osobistych trosk w rozumieniu zaproponowanym przez Charlesa W. Millsa, czyli spraw, które trapią obywatelki i obywateli. W tym kontekście, proponowana sieć odnosi się także do roli samej socjologii, nie tylko przyglądającej się troskom indywidualnym, ale także krytycznie i refleksyjnie analizującej ich relacje ze strukturami społecznymi. Sieć tym samym postawi pytanie o to, po co podejmujemy badania społeczne i czemu służy socjologia jako nauka.

Słowa kluczowe: strajk, troska, mobilizacja społeczne, nierówności społeczne, prawa kobiet, prawa mniejszości

Tytuł: Nierówności płciowe w czasach (post)pandemicznych

English title: Gender inequalities in (post)pandemic times

Sekcja (sekcje): Sekcja Socjologii Płci

Organizacja: Katarzyna Suwada (UMK), Marta Warat (UJ)

Nr: 21

Abstrakt:

Pandemia COVID-19, która objęła cały świat od 2020 roku, ma długotrwałe konsekwencje w różnych obszarach życia społecznego. Dotychczasowe analizy pokazują, że wcale nie przyczyniła się do redukcji nierówności społecznych, w tym przede wszystkim nierówności płciowych, a wręcz przeciwnie uwypukliła je w wielu obszarach. Przymusowa izolacja, zamrożenie wielu gałęzi gospodarki, wycofanie się państwa z dostarczania opieki, przerzucenie obowiązku edukacji na rodziców, kryzys służby zdrowia, a także kryzys ekonomiczny wynikający z lock-downu doprowadziły do tego, że konieczne było zmierzenie się z nowymi wyzwaniami, poszukiwanie nowych strategii radzenia sobie w sytuacji niepewności, a także reorganizacja życia codziennego. Pandemia wpłynęła również na sposób funkcjonowania państwa i społeczeństwa w wymiarze makro, w tym także nasiliła tendencje autorytarne w niektórych częściach świata.

W ramach grupy zapraszamy do nadsyłania referatów, które bazując na danych empirycznych, pokażą, w jaki sposób społeczeństwo zmieniło się pod wpływem pandemii COVID-19 przede wszystkim w kontekście różnych nierówności społecznych z naciskiem na nierówności płciowe. Zapraszamy również do analiz intersekcyjnych, które pokazują, jak różne wymiary nierówności nakładają się na siebie i jakie to ma konsekwencje dla funkcjonowania różnych grup mniejszościowych. Ważne jest też uwzględnienie perspektywy osób w różnym wieku - dzieci i młodzieży, osób w wieku produkcyjnym, jak również osób starszych, na których pandemia wpłynęła w odmienny sposób. Zapraszamy do nadsyłania zgłoszeń opisujących zarówno sytuacje w społeczeństwie polskim, jak i w innych krajach. Różne konteksty kulturowe i instytucjonalne w odmienny sposób mogą wpływać na organizację życia codziennego i mogą mieć odmiennie konsekwencje dla jednostek w różnych wymiarów nierówności.

Zapraszamy do zgłaszania wystąpień odnoszących się do nierówności społecznych, z naciskiem na nierówności płci, w obszarach badawczych odnoszących się m. in. do:

- życie rodzinne i organizacja pracy reprodukcyjnej w ramach rodziny,
- organizacja pracy produkcyjnej w czasach (post)pandemicznych,
- edukacja w czasach (post)pandemicznych,
- doświadczenie biedy i niedostatku,
- zdrowie, w tym zdrowie psychiczne,
- relacje z innymi ludźmi (rodzinne, przyjacielskie, koleżeńskie, stosunek do innych osób),
- migracje w dobie pandemii,

- podmiotowość i sprawczość obywaterek i obywatelu w czasach (post)pandemicznych,
- rola państwa w utrwalaniu / niwelowaniu nierówności, stosunek do państwa i instytucji gospodarczych/politycznych

Słowa kluczowe: nierówności płciowe, nierówności społeczne, pandemia COVID-19, zmiana społeczna

Tytuł: Technologie XXI wieku a zmiany w praktykach ekonomicznych

English title: 21st century technologies and changes in economic practices

Sekcja (sekcje): Sekcja Socjologii Ekonomicznej

Organizacja: Maria Nawojczyk (AGH), Elżbieta Kolasińska (UG)

Nr: 22

Abstrakt:

Celem grupy tematycznej jest refleksja nad nowymi technologiami, które są coraz bardziej obecne we wszystkich sferach życia społecznego. Pod ich wpływem modyfikujemy swoje praktyki życia codziennego, ale też rekonfigurujemy reguły i instytucje systemu społecznego. Zmiany te dotyczą również sfery gospodarki i tu, wraz z postępującą globalizacją są bardzo widoczne. Mają one charakter zamian mikro i makro-ekonomicznych. Interesują nas zmiany zachodzące w funkcjonowaniu instytucji rynkowych np. banków, giełd papierów wartościowych itp. ale też nowe formy obiegu pieniądza, czy też pieniądz elektroniczny jako nowa forma waluty, czy kryptowaluty i ich znaczenie w rekonfiguracji rynku finansowego. Intrygują nas także zmiany zachodzące w formach transakcji rynkowych B2B i B2C zapośredniczonych przez nowe technologie, które zmieniają obraz i wymiar konsumpcji. Wreszcie absorbują nas zmiany w codziennych praktykach ekonomicznych gospodarstw domowych lub indywidualnych osób. Ponieważ implementacja nowych rozwiązań technologicznych jest zawsze procesem społecznym ciekawą nas kulturowe modyfikacje tych zastosowań oraz bariery społeczne na jakie proces ten napotyka.

Serdecznie zapraszamy do zgłaszania propozycji referatów zarówno teoretycznych, jak i empirycznych.

Słowa kluczowe: nowe technologie, praktyki ekonomiczne, instytucje, rynek finansowy

Tytuł: Ciało i zmiany. Socjologiczne studia o praktykach ucieleśnienia/wcielania

English title: The body and change: Sociological studies on practices of embodiment/incarnation

Sekcja (sekcje): Sekcja Socjologii Ciała

Organizacja: Dominika Byczkowska-Owczarek (UŁ), Katarzyna Kowal (UH-P w Częstochowie), Ewa Banaszak (UWr)

Nr: 23

Abstrakt:

Socjologia ciała to subdyscyplina, która dynamicznie rozwija się w ostatnich dwóch dekadach i koncentruje się na opisie i analizie wpływu procesów i zjawisk społecznych na ciało człowieka. W jej ramach powstaje, zarówno na świecie, jak i w Polsce, wiele badań i publikuje się coraz więcej artykułów i monografii. Badacze i badaczki pracujący w ramach tej subdyscypliny czerpią zarówno z dorobku innych subdyscyplin socjologii (np. socjologii medycyny, sportu, rodziny, pracy), jak i dyscyplin pokrewnych (np. antropologia, pedagogika, psychologia, medycyna).

Podczas obrad grupy tematycznej zajmiemy się problematyką zmian wpływających na ciało i zmian cielesnych wpływających na porządek społeczny w skali makro (np. COVID-19, zakaz aborcji, obostrzenia pandemiczne, nierówności społeczne), mezo (np. rodzina, grupa rówieśnicza, grupa pracownicza) i mikro (np. porządki interakcyjne, praktyki cielesne, kwestie zmian tożsamości). Do nadsyłania propozycji wystąpień zapraszamy osoby prowadzące badania empiryczne ukazujące praktyki cielesne związane z: projektami zdrowia i troski o siebie; chorobą i profilaktyką chorób; reżimami aktywności fizycznej i diety; wyglądem i presją pięknego ciała; pracą; życiem codziennym; relacjami społecznymi; niepełnosprawnością; seksualnością; obyczajowością religijną; innowacjami technologicznymi; medykacją i rozwojem przemysłu farmaceutycznego; starzeniem się i radzeniem sobie ze zmianami cielesnymi wynikającymi z upływu czasu; umieraniem i śmiercią oraz innymi, niewymienionymi tutaj obszarami tematycznymi. Pozostajemy także otwarte na różnorodność perspektyw teoretycznych i badawczych, w których są aktualnie prowadzone analizy statusu ciała w społeczeństwie - od naturalistycznej wizji ciała jako bytu biologicznego, po społeczno-konstruktywistyczne podejście, w którym ciało jest traktowane jako wytwór społeczeństwa i jego kultury.

Jesteśmy przekonane, że tak skonstruowane obrady grupy tematycznej przyczynią się do rozwoju i umocnienia dorobku socjologii ciała oraz staną się okazją do integracji środowiska.

Słowa kluczowe: ciało, zmiana, tożsamość, grupa, porządek społeczny

Tytuł: Praca socjalna w czasie pandemii COVID-19

English title: Social work during the COVID-19 pandemic

Sekcja (sekcje): Sekcja Pracy Socjalnej

Organizacja: Sabina Pawlas-Czyż (UŚ), Ryszard Necel (UAM)

Nr: 24

Abstrakt:

Wirus SARS-CoV-2 poza poważnymi konsekwencjami dla kondycji zdrowotnej zmienił również obraz społecznych wyzwań, przed jakimi stoją pracownicy socjalni oraz instytucje pomocy i integracji społecznej. W czasie pandemii obserwowaliśmy większą intensyfikację występowania problemów społecznych, a wśród nich relatywnie często zjawisk przemocy, ubóstwa, bezradności opiekuńczo-wychowawczej, osamotnienia etc. Z drugiej zaś strony zmieniły się sposoby niesienia pomocy drugiemu człowiekowi spowodowane koniecznością zachowania dystansu społecznego i pracy w reżimie sanitarnym.

Celem niniejszej sesji jest przedstawienie empirycznego opisu pandemii koronawirusa w kontekście zmian, jakie wywołała ona w pracy socjalnej, w odniesieniu do wiedzy na temat problemów społecznych, systemu kształcenia, aksjologii, praktyk społecznych. Sesja pomyślana jest jako forum wymiany inspiracji i doświadczeń wśród badaczy, zajmujących się niniejszą tematyką, zarówno w kontekście realizowanych badań empirycznych, jak również w wymiarze praktykowania określonych metod i technik badawczych w badaniach nad sytuacjami nadzwyczajnymi.

W celu uchwycenia kondycji pracy socjalnej w dobie pandemii jako ramę analiz chcemy zaproponować perspektywę określaną jako „culture of disaster”, która w centrum zainteresowania stawia kwestię znaczeń nadawanych katastrofie przez działających aktorów społecznych. Przyjęcie niniejszej perspektywy ma swoje implikacje dla praktyki badawczej, gdyż przedmiotem refleksji stają się wtedy wspólne dla profesjonalistów praktyki społeczne oraz podzielana wiedza, w tym również przekonania na temat doświadczanej sytuacji kryzysowej.

Do dyskusji w ramach grupy regularnej proponujemy następujące kwestie: Jak pandemia koronawirusa wpłynęła na rozwój i kształt pracy socjalnej, jako praktyki społecznej w Polsce?; Jak praca socjalna realizowana w nadzwyczajnej sytuacji pandemii wpłynęła na przemiany zawodowych ról i kolektywnych tożsamości pracowników socjalnych?; Jaka jest percepcja głównych problemów społecznych jako konsekwencji pandemii z perspektywy doświadczeń zawodowych pracowników socjalnych?; Jakie są konsekwencje pandemii dla edukacji w pracy socjalnej?; Jakie są główne wyzwania metodologiczne w badaniach nad pracą socjalną w dobie pandemii?

Słowa kluczowe: COVID – 19, praca socjalna, badania społeczne nad skutkami pandemii, praktyki społeczne, culture of disaster

Tytuł: Perspektywa intersekcjonalna w badaniach pracy

English title: The intersectional perspective in research on work and labor

Sekcja (sekcje): Sekcja Socjologii Pracy

Organizacja: Julia Kubisa (UW), Ewa Giermanowska (UW), Sławomira Kamińska-Berezowska (UŚ)

Nr: 25

Abstrakt:

Wywodząca się z ruchu feministycznego perspektywa intersekcjonalna opiera się na wskazaniu, iż opresji można doświadczać w sposób zwielokrotniony, ze względu na różne cechy i związane z nimi tożsamości, które przecinają się w każdej jednostce. Intersekcjonalność pozwala dostrzec wzajemne uwarunkowania struktur płci, rasowych, klasowych, związanych z orientacją seksualną i tożsamością płciową, czy struktur związanych z niepełnosprawnością, to w jaki sposób na siebie wpływają i jakiego rodzaju relacje władzy za nimi stoją.

Świat pracy, zarówno produkcyjnej jak związanej z reprodukcją społeczną, jest obszarem przeróżnych, złożonych doświadczeń nierówności, niewidocznych relacji władzy oraz dążeń różnorodnych grup społecznych na rzecz zmiany. Na różnorodność doświadczeń i szans pracujących można patrzeć z perspektywy ich położenia na rynku pracy, uwzględniając jego segmentację. Można jednak też spojrzeć z perspektywy indywidualnej, na przecinające się różnego typu tożsamości, których układ wzmacnia lub osłabia szanse na rynku pracy oraz sytuuje na określonych pozycjach w systemie reprodukcji społecznej.

Perspektywa intersekcjonalna w badaniach pracy może być rozpatrywana na poziomie doświadczeń jednostkowych (mikro), aktorów zbiorowych: organizacji, ruchów społecznych (mezo), polityk społecznych/publicznych (makro). Interesować nas będą:

- jednostkowe doświadczenia związane z podejmowaniem pracy i funkcjonowaniem w środowisku pracy, w tym relacje między pracą a życiem prywatnym,
- polityki zarządzania różnorodnością (diversity management) na poziomie organizacji i nowe ruchy społeczne związane z pracą,
- tworzone i wdrażane polityki społeczne/polityki publiczne związane ze świadczeniem pracy.

Każdy z tych wymiarów może być poddawany krytycznej analizie intersekcjonalnej pod kątem wyważania różnorodnych nierówności i ryzyk społecznych, jak również wzajemnych uwarunkowań różnych struktur (płci, rasowych, klasowych, związanych z orientacją seksualną i tożsamością płciową, z niepełnosprawnością), które przekładają się na funkcjonowanie jednostek w świecie pracy, ale także na realizację obowiązku świadczenia pracy w stosunku do społeczeństwa. Koncepcja norm włączenia i norm obowiązku pracy należy do koncepcji analitycznych socjologii pracy. Odmowa świadczenia pracy, analizowana z perspektywy intersekcjonalnej może dostarczyć nowych ustaleń analitycznych dotyczących grup społecznych unikających uczestnictwa w rynku pracy. Innym przykładem wykorzystania perspektywy intersekcjonalnej w badaniach pracy mogą być analizy nowych ruchów społecznych, domagających się praw pracowniczych (np. pracownic seksualnych).

Zapraszamy badaczki i badaczy, wykorzystujących w analizach świata pracy perspektywę intersekcjonalną. Chcemy wymienić się informacjami na temat warsztatu metodologicznego, innowacyjnych metod badań i rezultatów analiz empirycznych.

Tytuł: Społeczne uwarunkowania i konsekwencje nierównej dystrybucji zdrowia. Między dekompozycją a rekompozycją układów stosunków społecznych

English title: The social determinants and consequences of unequal healthcare access: Between the decomposition and recomposition of social networks

Sekcja (sekcje): Sekcja Socjologii Zdrowia i Medycyny

Organizacja: Małgorzata Synowiec-Piłat (UM we Wrocławiu), Krzysztof Puchalski (IMP), Agnieszka Borowiec (NIKard)

Nr: 26

Abstrakt:

Zdrowie definiowane jako dobre funkcjonowanie fizyczne, psychiczne i społeczne coraz częściej rozszerza swój zakres o nowe obszary dobrostanu (np. duchowy, finansowy), jak również o liczne czynniki warunkujące jego stan. Spośród rozlicznych determinant zdrowia, skupiających głównie zmienne społeczno-środowiskowe, wyróżnić można wymienione w Konstytucji WHO warunki zdrowotne (takie jak dostęp do swobód obywatelskich, wykształcenia, komunikacji, opieki socjalnej i medycznej, zdrowego miejsca pracy i zamieszkania), praktyki zdrowotne (m.in. nawyki żywieniowe, aktywność fizyczna, monitorowanie własnego zdrowia), eksplorowane przez socjologów kapitały wspierające zdrowe życie (społeczny, kulturowy i ekonomiczny), a także mechanizmy wsparcia, postawy, wartości i przekonania dotyczące zdrowia. Stan zdrowia warunkowany jest zarówno przez strukturę społeczną, jak i środowisko kulturowe, co pozwala mówić o społecznej dystrybucji zdrowia, czyli zróżnicowanym lub nierównym dostępie do niego. Mamy przy tym do czynienia z dwojaką zależnością. Z jednej strony to położenie społeczne wpływa na kapitał zdrowia, z drugiej to zdrowie ułatwia lub utrudnia utrzymanie i osiągnięcie cenionych pozycji, nierzadko generując bądź wzmacniając procesy marginalizacji lub wykluczenia jednostek i grup (np. osób biednych i ubogich, niepełnosprawnych, starszych, nisko wykształconych, bezrobotnych etc.). Wiele tych zjawisk, procesów i zależności zostało już dobrze opisanych i weszło do klasyki socjologii zdrowia/medycyny. Wiele pozostaje niezidentyfikowanych i niewyjaśnionych. Przykładowo, czy społeczna dystrybucja zdrowia dotyczy go jako całości, czy dochodzi do dekompozycji aspektów zdrowia i pozycja strukturalna warunkując jedynie niektóre z nich (np. ryzyko wąskiej grupy chorób)? Słabo jest rozpoznane, na ile zdrowie zależy od tradycyjnie opisywanych cech strukturalnych (np. wykształcenia), na ile natomiast decydują o nim nowe charakterystyki (np. edukacja ustawiczna). Pytania te nabierają wagi w kontekście wzrastającej dynamiki życia społecznego.

Interesującą perspektywą dla analiz społecznej dystrybucji zdrowia jest postrzeganie tego zjawiska na tle procesów dekompozycji i rekompozycji układów stosunków społecznych. Zjawiska te, powiązane z globalizacją, korelują z radykalnym wzrostem mobilności społecznej, w tym zjawiskami migracji. Towarzyszą im przemiany aktywności ekonomicznej, form pracy i wykonywanych zawodów. Wiążą się z technologizacją życia, rozwojem i wykorzystaniem sztucznej inteligencji oraz wszechobecnego internetu (e-medycyna, m-zdrowie). Dynamiczny rozwój tych zjawisk zbiega się z istniejącą lub pogłębiającą się dysproporcją poziomów życia oraz deprywacją potrzeb zdrowotnych, zwłaszcza wśród marginalizowanych grup. Skutki dekompozycji, takie jak brak ciągłości (przekształcanie się elementów tworzących tożsamość), rozpad grup społecznych na rzecz powiązań komunikacyjnych (e-masa, rój elektroniczny, e-tłumy) oraz izolacja (rozpad więzi społecznych, indywidualizacja ludzkiego zachowania, anomia czy samotność) implikują szereg konsekwencji zdrowotnych.

Podczas sesji chcielibyśmy skupić się nie tylko na przyczynach i konsekwencjach społecznej dystrybucji zdrowia, ukazując je w kontekście współczesnych przemian cywilizacyjnych, ale również podjąć refleksję dotyczącą możliwości wypracowania skutecznych interwencji, służących zabezpieczeniu potrzeb zdrowotnych, zwłaszcza grup podlegających różnym formom wykluczenia lub marginalizacji w sferze zdrowia. Procesy fragmentaryzacji i rekompozycji nie powinny przebiegać samoczynnie. Problemy i potrzeby społeczne, będące konsekwencją nowego ulokowania jednostki w przestrzeni życia społecznego, powinny stać się obszarami działania zarówno instytucji publicznych, jak i tworzących się oddolnie, na zasadzie subsydiarności, organizacji społecznych. Interesującą kwestią jest również to, czy, przez kogo i w jaki sposób podejmowane są interwencje na rzecz przeciwdziałania negatywnym konsekwencjom fragmentaryzacji układu stosunków społecznych oraz jakie ma to przełożenie na zdrowie społeczeństwa.

Słowa kluczowe: społeczna dystrybucja zdrowia, wykluczenie społeczne, marginalizacja w zdrowiu, globalizacja, dekompozycja i rekompozycja układu stosunków społecznych

Tytuł: Migranci i migracje w kontekście kryzysów

English title: Migrants and migrations in the context of crises

Sekcja (sekcje): Sekcja Socjologii Migracji

Organizacja: Katarzyna Andrejuk (IFiS PAN), Aleksandra Winiarska (UW)

Nr: 27

Abstrakt:

Grupa tematyczna skupia się na przemianach migracji, sytuacji migrantów, ich strategii mobilności oraz adaptacji w warunkach kryzysowych. Obrady będą poświęcone znaczeniu kryzysów dla migracji w skali mikro-, mezo-, jak również makrospołecznej. Ostatnie lata przyniosły kilka szeroko pojętych kryzysów, które miały głęboki wpływ na procesy migracyjne, zaś ich oddziaływanie i konsekwencje były wielokierunkowe oraz niejednorodne. Pandemia COVID-19 wiązała się w wielu miejscach na świecie z narodowymi kwarantannami oraz częściowym lub całkowitym zamykaniem granic państwowych, co znacząco ograniczyło mobilność transgraniczną. Wcześniej jednak, pogarszające się warunki środowiskowe i klimatyczne wywołały wzmożone zainteresowanie migracjami do krajów globalnej Północy. Tzw. kryzys uchodźczy (trwający od roku 2015) wiązał się z intensyfikacją mobilności z krajów Afryki Północnej i Bliskiego Wschodu do Europy i zaostreniem debat politycznych wokół migracji. Z kolei kryzys wywołany brexitem zmienił wzorce mobilności obywateli Unii Europejskiej; wpłynął w szczególności na migrantów z Europy Środkowej (w tym Polski), stanowiących dużą część populacji cudzoziemskiej Wielkiej Brytanii.

Kryzysy rzutują nie tylko na nowe formy mobilności i strategie migracyjne. Oddziałują również na osoby już rezydujące w kraju przyjmującym, ich aktywności na rynku pracy i migranckie rodziny. Cudzoziemcy – często dotknięci prekarnością zatrudnienia – są szczególnie mocno narażeni na skutki recesji i zapaści gospodarczych. Kryzysy przekształcają też praktyki transnarodowe oraz modyfikują postawy społeczeństw przyjmujących wobec cudzoziemców, mogą wzmacniać nacjonalistyczną retorykę polityków i państw. Do udziału w grupie tematycznej poszukujemy prezentacji, które analizują znaczenie kryzysu w odniesieniu do procesów emigracyjnych z Polski, zjawiska imigracji do Polski, jak też analiz, które skupiają się na globalnym i europejskim wymiarze migracji. Interesują nas referaty z różnych dziedzin badań społecznych: wielorakość oddziaływania kryzysów można badać na płaszczyźnie socjologicznej, politologicznej, antropologicznej, medioznawczej czy prawnej. Zapraszamy badaczy społecznych korzystających z metod jakościowych, ilościowych, badań politologicznych i prawnych. Przyjmujemy prezentacje, które skupiają się na znaczeniu jednego wybranego kryzysu, lub podejmują tematykę jednoczesnego oddziaływania różnych kryzysów na migracje oraz migrantów.

Słowa kluczowe: migracje, mobilność, kryzys, pandemia

Tytuł: Media, technologia i religia w społeczeństwie przyszłości

English title: Media, technology, and religion in the society of the future

Sekcja (sekcje): Sekcja Socjologii Religii

Organizacja: Marta Kołodziejska (IFiS PAN), Sławomir Mandes (UW)

Nr: 28

Abstrakt:

Badania nad relacją między religią a mediami oraz technologią stanowią ważny nurt zarówno w naukach socjologicznych, jak i media studies czy teologii. Pandemia COVID-19 pokazała, jak duże znaczenie dla instytucji religijnych z jednej, a dla wyznawców i wspólnot z drugiej strony, mają media – zwłaszcza cyfrowe. Dzięki nim możliwe były transmisje nabożeństw, organizacja spotkań rad zborów czy parafii, kontakty z autorytetami religijnymi czy współwyznawcami. Można więc uznać, że pandemia przyspieszyła, czy też ugruntowała procesy mediatyzacji religii, które obserwowano od dekad (zob. Hepp, 2013).

W socjologii relacje między religią a mediami analizowane są z perspektywy przemian instytucji religijnych, autorytetów, a także wspólnotowości: korzystanie z mediów może prowadzić zarówno do ich erozji, jak i wzmocnienia, ale w każdym przypadku przyczynia się do ich przemian. Badania wskazują, że korzystanie z mediów oddziałuje również na sposób komunikowania religii, np. poprzez zacieranie granicy między religijnym i niereligijnym (Knoblauch, 2008), czy tworzenie nowych przestrzeni ekspresji tożsamości religijnej, jakimi są choćby vlogi czy grupy w mediach społecznościowych. Rytuály i praktyki religijne te¿ ulegają przeobrażeniom poprzez media, zarówno w kontekście formy, treści, jak i nadawanych im znaczen, jak np. wówczas, gdy zamiast praktyki medytacji we wspólnocie korzystamy do tego celu z aplikacji na smartfonie. Obserwowane przemiany wymagają postawienia nowych pytan i pogbionej refleksji nad klasycznymi koncepcjami socjologii religii. Ponadto, relacje między religi a mediami poddawane są refleksji teologicznej, która rozwija si będzie wraz z dalszymi przemianami tych relacji. Czym jest i może być Kościół w czasach mediatyzacji? Jak funkcj pełni wspólnota religijna w zmediatyzowanym świecie? Jak konstruowana jest poprzez media tosamoc religijna? Na czym opiera się autorytet religijny, jeśli, jak np. w niektórych buddyjskich wityniach, robot zastępuje mnicha przy uroczystościach pogrzebowych? Te i inne kwestie wymaga bd namysłu wraz z dalszym rozwojem mediów i intensyfikacj relacji między mediami, technologi i ludzmi. W refleksjach o życiu religijnym w spoeczenstwie przyszłości media powinny tym samym stanowią ważny punkt odniesienia.

Celem proponowanej sesji tematycznej jest dyskusja nad kierunkami przemian procesów mediatyzacji religii w spoeczenstwie przyszłości. Nie narzucając konkretnej perspektywy teoretycznej poświęconej mediatyzacji, proponujemy zwroenie uwagi przede wszystkim – choć nie wyłącznie – na ponirsze zagadnienia:

1. Instytucje religijne a media: gwne kierunki przemian i ich konsekwencje, obecnoc instytucji religijnych w mediach, korzystanie z nowych technologii przez Kościóły, wspólnoty i organizacje religijne.
2. Media i teologia: dyskusje teologiczne wokół internetu i sposobach jego wykorzystania przez instytucje i wiernych.
3. Nowe ruchy religijne i media cyfrowe: w jaki sposób rozwój technologii oddzialuje na formy i struktury tych ruchów.

4. Przemiany praktyk i rytuałów religijnych: jak media mogą oddziaływać na zmiany formy i treści praktyk, w jaki sposób media umożliwiają nowe formy uczestnictwa.
5. Wspólnota i autorytet religijny: jak korzystanie z mediów przyczynia się do erozji, wzmocnienia, lub transformacji autorytetów.
6. Jak w 120 znakach opowiedzieć o Bogu? Komunikacja religijna i jej przemiany pod wpływem nowych mediów.
7. Jak badać relacje między religią a mediami w społeczeństwie przyszłości? Nowe wyzwania metodologiczne.
8. Czy potrzeba nam nowych teorii religii? Dyskusje nad rozwojem koncepcjami religii, wspólnot, Kościołów.

Słowa kluczowe: religia, mediatyzacja, media, internet; nowe technologie, instytucje religijne, przemiany religijności

Tytuł: Sport przyszłości. Przemiany i wyzwania instytucjonalne, technologiczne i tożsamościowe

English title: Sports of the Future: Institutional, technological, and identity transformations and challenges

Sekcja (sekcje): Sekcja Socjologii Sportu

Organizacja: Przemysław Nosal (UAM), Natalia Organista (AWF w Warszawie)

Nr: 29

Abstrakt:

W ostatnich latach obserwujemy liczne procesy społeczne, które wpływają na sytuację sportu i sportowców, w znacznym stopniu zmieniając warunki oraz instytucjonalne ramy ich funkcjonowania. Rok pandemiczny jeszcze zwiększył tempo zmian, stwarzając przy okazji nowe wyzwania, do których świat sportu będą one musiały się przystosować. W najbliższych latach można zatem spodziewać się wielu zmian wymagających adaptacji i reinstytucjonalizacji obowiązujących od dawna norm. Przykładami nowych wyzwań stojących przed światem sportu są:

- Brak obecności kibiców na stadionach w trakcie zawodów organizowanych w czasie pandemii zmusza do nowych refleksji w kwestii toczonych od lat rozważań antropologicznych, filozoficznych i socjologicznych na temat obecności widowni jako integralnego i niezbędnego aspektu widowiska sportowego.
- Brak publiczności na arenach sportowych nie oznacza braku kontaktów i interakcji między gwiazdami sportu a fanami oraz między kibicami. Rosnąca rola mediów społecznościowych stwarza z jednej strony złudzenie niwelowania dystansu między korzystającymi z nich użytkownikami, z drugiej w coraz większym stopniu daje platformę do promowania, w znacznym stopniu bezkarnego, mowy nienawiści, uprzedzeń, ksenofobii. Świat sportu, w szczególności środowiska kibicowskie nigdy nie był wolne od tych zjawisk, postępująca cyfryzacja jednak zmienia warunki rozprzestrzeniania się mowy nienawiści i rodzi nowe wyzwania dotyczące sposobów ich zwalczania.
- Uznanie przez niektóre narodowe federacje sportowe uprawnień sportowców transpłciowych do udziału w zawodach zgodnie z deklarowaną płcią, tworzy nowe wyzwania i pola dyskusji dotyczące reguł rywalizacji sportowej tradycyjnie opartej o podziały genderowe i uznanie determinowane przez płeć przypisaną przy urodzeniu lub różnice w poziomie hormonów
- Od lat rośnie popularność e-sportu, stającego się wśród młodszych segmentów społeczeństw alternatywą i/lub konkurencją dla sportu tradycyjnego i coraz istotniejszym obszarem gospodarki cyfrowej. W czasie pandemii pojawiły się nowe hybrydowe formy łączące sport tradycyjny z e-sportem. Dotychczasowe konceptualizacje i rozważania definicyjne dotyczące „natury” sportu przestają być wystarczające, co stwarza konieczność nowego namysłu analitycznego nad tego typu zjawiskami.
- Malejące zainteresowanie lub rosnący krytycyzm opinii publicznej dotyczącej goszczenia wielkich imprez sportowych (mistrzostwa świata w piłce nożnej, igrzyska olimpijskie) wynikające z rosnącej świadomości gigantycznych kosztów i niewielkich długofalowych korzyści, zmusza wielkie federacje sportowe do przemyślenia i modyfikacji istniejącej od dziesiątek lat formuły organizacyjnej. Z drugiej strony, wielkie światowe federacje (MKOL, FIFA, UEFA) dyktujące warunki organizacji imprez i nadzorujące zawody w państwach narodowych w obliczu pandemii musiały podporządkować się regułom krajowym i dostosować do warunków dyktowanych przez polityczne

władze poszczególnych państw, co może zredefiniować w przyszłości istniejące w tym obszarze relacje dyplomatyczne.

- Rosnący wpływ ekonomiczny na organizację narodowych i ponadnarodowych rozgrywek przez kapitał z krajów nie-demokratycznych (Chiny, państwa bliskiego wschodu) rodzi pytania o możliwości demokratycznej instytucjonalnej kontroli nad światem sportu oraz rolę państw narodowych w organizacji sportu i zarządzaniu regułami jego funkcjonowania, szczególnie w sytuacji, gdy przeświadczeniu o nieuchronności globalizacji towarzyszy coraz powszechniejsza wiedza o tym, że „narodowość” kapitału ma kluczowe znaczenie dla geopolitycznej relacji sił.
- Okres pandemii ukazał również skalę uwikłania sieciowego sportu - różnorodności aktorów, którzy są dla niego ważni oraz złożoności relacji, w których funkcjonuje. Sytuacja ta stawia więc także pytania o kulturową rangę sportu i pozwala przyjrzeć się jego statusowi w życiu społecznym.

Zapraszamy do zgłaszania propozycji referatów analizujących nowe wyzwania stojące przed sportem dzisiaj i w przyszłości, zmiany społeczne zachodzące w świecie sportu oraz instytucjonalne procesy adaptacji do nowych warunków.

Słowa kluczowe: sport zawodowy, e-sport, przyszłość, pandemia, zmiana instytucjonalna, nowe technologie, sport i kapitalizm

Tytuł: Społeczne konteksty sportu amatorskiego i rekreacji fizycznej w dobie (po)pandemicznej – ciągłość czy zmiana?

English title: The social context of amateur sport and physical recreation in a (post)pandemic time – continuity or change?

Sekcja (sekcje): Sekcja Socjologii Sportu, Sekcja Socjologii Wsi i Rolnictwa

Organizacja: Piotr Nowak (UJ), Wojciech Woźniak (UŁ)

Nr: 30

Abstrakt:

Uprawiany przez amatorów sport masowy oraz rozmaite formy rekreacji fizycznej należą do najważniejszych wątków podejmowanych przez badaczki i badaczy w zajmujących się różnymi aspektami sportu, zarówno w refleksji teoretycznej, jak też w poszukiwaniach empirycznych. Wyniki badań porównawczych sugerują, że Polacy i Polki nie poddają się promowanej w mass- mediach modzie na uprawianie sportu i zdrowy styl życia oraz należą do najrzadziej podejmujących aktywność fizyczną nacji w Europie. Co istotne: w Polsce, podobnie jak w wielu innych krajach, częstotliwość i intensywność aktywności sportowej pozostaje uwarunkowana klasowo, różnice widoczne są też w porównaniach regionalnych. Jednym z kluczowych wymiarów tego zróżnicowania są odmienne wzorce aktywności fizycznej wśród mieszkańców wsi i miast, wiążące się m.in z różnymi stylami życia, motywacjami oraz definicjami dotyczącymi aktywności fizycznej w mieście i poza metropolią.

Za ważny kontekst rozważań nad przemianami wzorów aktywności sportowej i rekreacji fizycznej w miastach i na wsiach uznać trzeba doświadczenie pandemii Covid-19. Wydaje się, że kolejne lockdowny zamykające dostęp do klubów sportowych, basenów i siłowni dotknęły przede wszystkim mieszkających w miastach, niemniej potoczne obserwacje tego typu wymagają empirycznych weryfikacji.

Za szczególnie intrygujące poznawczo uchodzić mogą zaś dzisiaj zagadnienia dotyczące efektywnych sposobów promocji sportu, możliwości jego wykorzystywania jako narzędzia społecznej (re-)inkluzyj oraz promocji zdrowego stylu życia osłabionego czasem zamknięcia, sportowej bierności i ograniczonych kontaktów interpersonalnych.

W zarysowanym powyżej obszarze tematycznym zbiegają się zainteresowania dyscyplin takich jak: polityka społeczna, nauki o zdrowiu, pedagogika, psychologia, jak i subdyscyplin socjologicznych podejmujących wiele klasycznych socjologicznych tematów związanych z cyklem życia, czasem wolnym, życiem codziennym, stylami życia, dzieciństwem, wzorami socjalizacji, etc. Badaczki i badaczy, których naukowe zainteresowania lokują się w tych i pokrewnych obszarach i którzy chcieliby włączyć się w dyskusję nad zmianą społecznych kontekstów sportu i rekreacji w dobie (po)pandemicznej zapraszamy do nadsyłania abstraktów. Szczególnie zachęcamy do podzielenia się rezultatami badań empirycznych, niemniej opracowania teoretyczne, krytyczne wobec obecnych w polu teorii lub konceptualizujące na nowo istniejące przed pandemią koronawirusa podejścia, również będą mile widziane.

Słowa kluczowe: sport masowy, sport amatorski, rekreacja ruchowa, aktywność fizyczna, styl życia, różnice i podziały miasto-wieś

Tytuł: Wiejskie organizacje pozarządowe w dobie postpandemicznej – szanse i wyzwania

English title: Rural NGOs in postpandemic times – Opportunities and challenges

Sekcja (sekcje): Sekcja Socjologii Wsi i Rolnictwa

Organizacja: Konrad Burdyka (IRWiR PAN), Barbara Szczepańska (UWr)

Nr: 31

Abstrakt:

Pandemia koronawirusa stanowiła dla organizacji pozarządowych funkcjonujących w przestrzeni lokalnej wyzwanie nie mniejsze niż dla systemów makrospołecznych. Zamknięcie gospodarki, skomplikowane obostrzenia sanitarne oraz permanentny stan niepewności (zwłaszcza w roku 2020) uniemożliwiły wielu podmiotom – zdawać by się mogło trwale i silnie zakorzenionym na polskiej wsi – podejmowanie zupełnie podstawowych dla nich aktywności, np. zaspokajających potrzeby ludności, regulujących stosunki międzyludzkie w sąsiedztwie i społeczności wioskowej, zapewniających ciągłość życia społecznego oraz integrację różnych grup mieszkańców. Organizacyjne cele i strategie rozwoju uległy bez wątpienia przewartościowaniu, być może też gruntownej modyfikacji (nieraz zupełnie niezależnie od woli i indywidualnego potencjału liderów danej organizacji).

W kontekście wiejskim – mimo jego zróżnicowania – cechą instytucji obywatelskich nadal pozostaje bliższa niż w mieście, w dodatku bardziej bezpośrednia i wielowymiarowa (bo zahaczająca o sferę prywatną) styczność z beneficjentami/uczestnikami ich działań. Z tej przyczyny pandemię potraktować można jako pierwszorzędną tekst odporności – wskazujący silne i słabe strony powszechnie spotykanych na polskiej wsi podmiotów (np. parafii, ochotniczych straży pożarnych, organizacji rolniczych, kół gospodyń wiejskich, klubów sportowych itp.), ich realnej żywotności oraz zdolności do stabilizowania życia społecznego w czasach kryzysu o zewnętrznej względem wsi proweniencji.

W ramach obrad grupy i towarzyszącej im dyskusji poszukiwać będziemy odpowiedzi na generalne pytanie o stan obecny i przyszłość sfery instytucjonalnej na polskiej wsi (zarówno tradycyjnych instytucji życia zbiorowego, jak i nowych organizacji pozarządowych). Mamy nadzieję, że rozważania pomogą określić główne determinanty przeobrażeń oraz najbardziej optymalne kierunki dalszego rozwoju tej sfery, jak również wskazać kluczowych dla tego procesu aktorów.

Do udziału w obradach grupy zapraszamy szczególnie osoby badające podmioty trzeciego sektora, ale też przeobrażenia społeczno-kulturowe polskiej wsi, społeczności lokalne, aktywizację i spójność społeczną w kontekście wiejskim. Mile widziane będą zarówno referaty przybliżające wyniki autorskich badań, jak również te mające charakter teoretyczny – wpisujące się w dyskusję nad obecną kondycją i przyszłością trzeciego sektora w przestrzeni polskiej wsi.

Słowa kluczowe: wieś, organizacje pozarządowe, społeczność lokalna, pandemia, odporność

Tytuł: Wspólnotowość, trybalizm, uspołecznienie w socjologii klasycznej. Historia i współczesna recepcja

English title: Communitarity, tribalism, and socialization in classical sociology: History and contemporary reception

Sekcja (sekcje): Sekcja Historii Socjologii

Organizacja: Aleksander Manterys (UW), Mikołaj Cześnik (SWPS)

Nr: 32

Abstrakt:

Zadaniem grupy będzie rekonstrukcja znaczenia kategorii analitycznych, wypracowanych w okresie formowania się socjologii jako nauki, oraz próba oceny ich heurystycznego potencjału odnośnie do analiz współczesnego after-modern society. Dzięki tym kategoriom możliwa jest podbudowana teoretycznie analiza kształtowania się różnych typów porządku (ładu) społecznego oraz procesu socjalizacji jednostek. Zwrot ku socjologii klasycznej umożliwi ukazanie wymiaru historycznego poprzez rekonstrukcję kontekstu ówczesnych dyskusji dotyczących wspólnoty, wspólnotowości i więzi społecznych. Odniesienia do koncepcji Ferdinanda Tönniesa i tradycji szkoły chicagowskiej, by wspomnieć jedynie dwa spośród wielu stanowisk, są dość oczywiste. Na przypomnienie zasługują koncepcje wyparte z rynku idei, np. oryginalna wykładnia kategorii Bund, wypracowana przez Hermana Schmalenbacha. Warto rekonstruować i analizować potencjał heurystyczny owych kategorii analitycznych również dlatego, iż klasyczne podejścia stanowią nadal cenną inspirację, punkt odniesienia czy swego rodzaju kontrapunkt dla współczesnych analiz. Takie związki można odnaleźć np. zarówno u Michaela Maffesolliego (*Czas plemion: schyłek indywidualizmu w społeczeństwach ponowoczesnych*, Warszawa 2008) i współczesnej filozofii wspólnotowości, jak też w dyskusjach wokół tzw. zbiorowych intencjonalności i w socjologii relacyjnej. Z kolei nawiązanie do kontekstu współczesnej socjologii politycznej pozwoli zapewne inaczej spojrzeć na domniemane resp. faktyczne zagrożenia związane z realnością wspólnot narodowych, wraz z ich złożonością ontologiczną i formami oddziaływania.

Słowa kluczowe: wspólnota, trybalizm, wspólnotowość, uspołecznienie, socjologia klasyczna, teoria socjologiczna (społeczna)

Tytuł: Małe obok dużego – relacje miast i ich mieszkańców w obszarach metropolitalnych – trudne sąsiedztwa czy synergiczna współpraca

English title: The small next to the big: Relations between metropolises and their inhabitants as difficult neighbors or synergic cooperators

Sekcja (sekcje): Sekcja Socjologii Miasta

Organizacja: Marek Nowak (UAM), Krzysztof Bierwiaczonek (UŚ)

Nr: 33

Abstrakt:

Przedmiotem obrad grupy tematycznej będzie problem relacji mniejszych i większych ośrodków miejskich oraz ich mieszkańców. Z jednej strony chcemy uwzględnić współczesną dynamikę procesów metropolizacji wiążącą się z kreowaniem obszarów metropolitalnych (np. Zuzańska-Żyśko 2016; Smętkowski M. i in. 2019), a z drugiej przypomnieć koncepcję miast satelitarnych (np. Szczepański 1991, Szymańska 2007) i zastanowić się nad jej wykorzystaniem w nowych uwarunkowaniach. Tym samym uwagę chcemy skierować na mniejsze ośrodki miejskie pozostające w relacji z większymi sąsiadami.

Współczesne analizy odnoszące się do relacji pomiędzy ośrodkiem centralnym a małymi miastami w jego sąsiedztwie mają z reguły dość ograniczony charakter i koncentrują się na czterech procesach:

1. Deindustrializacji i powiązanej z nią transformacji systemowej dziś rozpatrywanej już raczej w perspektywie historycznej
2. „Kolonizacji” mniejszych miast przez intensywną politykę deweloperską, co dynamizuje proces suburbanizacji wielkich miast
3. Integracji funkcjonalnej przebiegającej w obszarach metropolitalnych związanej z integracją transportu, usług komunalnych
4. Kryzysie tożsamości mniejszych ośrodków miejskich.

Wymienione perspektywy są istotne i warte pogłębionej uwagi. Oprócz nich można wskazać jeszcze inne ważne zjawiska społeczno-przestrzenne wpływające na relację dużych i małych ośrodków miejskich:

1. Kulturę mobilności (Klinger et al. 2013) i potencjał (lub jego brak) zmian w tym zakresie, który mógłby ograniczać użytkowanie samochodów.
2. Reurbanizację powiązaną z gentryfikacją obszarów miast metropolitalnych wpływającą także na sytuację na rynku mieszkaniowym mniejszych miast (np. Sagan 2017; Drozda 2017)
3. Kreowanie przestrzeni postsuburbialnych (Kaczmarek 2020) stanowiących konkurencją dla wielkomiejskich centrów.
4. Politykę miejską, która wydaje się być nastawiona w większym stopniu na konkurencję niż współpracę (np. Sagan 2017). Ten wątek rodzi też pytania o potencjał do radzenia sobie z wyzwaniem jakie związane są z czasem (post?)pandemicznym, ale także realizowaniem Celów Zrównoważonego Rozwoju 2030.

Wskazane procesy są pretekstem do stawiania pytań o kondycje i szanse małych miast zlokalizowanych w pobliżu ich większych sąsiadów. To zarazem pytanie o ewolucję miasta i miejskości w najbliższych latach, którą rozpatrywać można jako pytanie o podmiotowość lokalnych wspólnot wobec centralizacji i dominacji wielkich miast. Oprócz dostrzeżenia samych zjawisk istotne są także metodologiczne drogi badania relacji małych i dużych miast.

Do udziału w dyskusji na wskazany temat zapraszamy przedstawicieli studiów miejskich z myślą o sformułowaniu diagnozy kondycji społecznej, urbanistycznej i ekonomicznej „miast satelitarnych”.

Tytuł: Wokół „Ja” badacza – perspektywa pierwszoosobowa w badaniach społecznych

English title: Considering the researcher’s “I”: The first-person perspective in social science research

Sekcja (sekcje): Sekcja Socjologii Jakościowej i Symbolicznego Interakcjonizmu

Organizacja: Anna Kacperczyk (UŁ), Izabela Bukalska (UKSW)

Nr: 34

Abstrakt:

We współczesnej metodologii coraz częściej podejmowany jest problem badań prowadzonych z perspektywy pierwszoosobowej. Badacze w realizowanych przez siebie projektach badawczych odwołują się do swoich osobistych doświadczeń, subiektywnego charakteru przestrzeni sensomotorycznej, obserwacji własnego umysłu, odczuć ciała, emocji – prowadząc jednocześnie naukową narrację z pozycji „Ja” i refleksywnie odnosząc się do własnych czynności badawczych.

Podczas obrad grupy planujemy dyskusję na temat roli „Ja” badacza w wytwarzanej na tej podstawie wiedzy socjologicznej oraz namysł nad jego usytuowaniem w polu wytwarzania wiedzy, egzystencjalnej sytuacji tu i teraz oraz w kontekście historycznym. Interesują nas kwestie epistemologiczne, metodologiczne i metodyczne związane z pierwszoosobowymi badaniami społecznymi, takimi jak: autoetnografia, fenomenologia, fenomenologia transformacyjna czy badania kontemplacyjne.

Chcemy przyrzeć się wspólnie jak realizowane są tego typu projekty, z jakimi spotykają się ograniczeniami, w jakich obszarach okazują się pomocne, a w jakich są jedyną możliwą formą wytwarzania wiedzy. Interesują nas zarówno referaty podejmujące te zagadnienia z perspektywy teoretycznej – poruszające kwestie epistemologiczne oraz metodologiczne z tym związane, jak i konkretne aplikacje czy autoetnograficzne perforamansy, różne formy autoetnograficznego pisania, badania fenomenologiczne, kontemplatywne, narracje pierwszoosobowe w antropologii oraz sytuacje negocjowania „ja” w badaniach kolaboracyjnych. Interesuje nas także jak konstruowane jest „Ja” badacza w badaniach ilościowych, jego usytuowanie w sytuacji badawczo-analitycznej oraz kwestie pracy umysłu badacza ilościowego.

Słowa kluczowe: badania pierwszoosobowe, autoetnografia, fenomenologia, badania kontemplatywne, ego agens